

Betænkning om retternes saglige kompetence i civile sager

Afgivet af Retsplejerådet

ex. 2.

BETÆNKNING NR. 1130
KØBENHAVN 1988

Fotografisk optryk
efter delvis fotokopieret
materiale

ISBN 87-503-7131-2
Ju 00-202-bet.
Eloni Tryk, Kbh.

INDHOLDSFORTEGNELSE :

	Side
Kapitel 1 Indledning	7
1. Retsplejerådets kommissorium m.v.	7
2. Resumé af Retsplejerådets forslag	9
3. Retsplejerådets sammensætning	10
 Kapitel 2 De gældende regler og deres baggrund	 13
1. Gældende regler	13
2. Retsplejereformen i 1916	15
3. Senere ændringer	19
3.1. Værdigrænser	19
3.2. Fordeling efter sagens art	20
 Kapitel 3 Fremmed ret	 23
1. Indledning	23
2. Norge	24
3. Sverige	25
4. Finland	26
 Kapitel 4 Retsplejerådets overvejelser	 29
1. Kommissoriet	29
2. Statistiske oplysninger om sagsantal og berammelsestider m.v.	 32
2.1. Oversigter	32
2.2. Østre Landsret	33
2.3. Vestre Landsret	35
2.4. Retsplejerådets bemærkninger til de statistiske oplysninger	 37

3.	Kriterier for udskillelse af sager, der bør behandles ved landsret	38
3.1.	Indledning	38
3.2.	Henvisningsreglen i retsplejelovens § 227	39
3.3.	Automatisk henvisning m.v.	41
3.4.	Konsekvenser	44
4.	Henlæggelse af yderligere sager til byretsbehandling	45
Kapitel 5	Sager om prøvelse af offentlige forvalt- ningsmyndigheders afgørelse.	49
Kapitel 6	Sø og Handelsretten	55
Kapitel 7	Retsplejerådets forslag	65
Kapitel 8	Udkast til lov om Ændringer af retspleje- loven med bemærkninger	69
1.	Lovudkast	69
2.	Bemærkninger til lovudkastet	72

BILAG

Bilag 1	Retsplejelovens kapitel 21	76
Bilag 2	Udviklingen i sagsantallet ved Østre Landsret, 1960-1987	78
Bilag 3	Udviklingen i sagsantallet ved Vestre Landsret, 1960-1987	79

Bilag 4	Oversigt over civile 1. instans-sager registreret ved Østre Landsret i 1985, fordelt på de byretter, som sagerne skulle være anlagt ved, hvis byretterne var kompetente.....	80
Bilag 5	Oversigt som i bilag 4 ved Østre Landsret i 1986.....	83
Bilag 6	Oversigt som i bilag 4 ved Vestre Landsret i 1985.....	86
Bilag 7	Oversigt som i bilag 4 ved Vestre Landsret i 1986.....	88
Bilag 8	Tidsforbruget efter sagstyper ved domsforhandlinger i Østre Landsret i 1981 og 1987.....	90
Bilag 9	Tidsforbruget efter sagstyper ved domsforhandlinger i Vestre Landsret i 1983 og 1987.....	91
Bilag 10	Udviklingen i sagsantallet ved Højesteret, 1966-1987.....	92
Bilag 11	Oversigt over anvendelsen af sagkvndige dommere efter retsplejelovens §§ 18a-d.....	93
Bilag 12	Justitsministeriets 3. instansbevillinger..	94

Kapitel 1

Indledning

1. Retsplejerådets kommissorium m.V.

Retsplejerådet, der blev nedsat i 1961, har til opgave:

- 1) efter Justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om ændringer i retsplejeloven med henblik på en reform af denne lovgivning og
- 2) at virke som rådgivende organ for Justitsministeriet med hensyn til retsplejebestemmelser i særlovgivningen og i internationale overenskomster samt vedrørende principielle spørgsmål om fastsættelsen af administrative bestemmelser af retsplejemæssig betydning.

I en skrivelse af 7. maj 1986 har Justitsministeriet anmodet Retsplejerådet om at foretage en gennemgang af domstolsystemets opbygning i civile sager m.v. og herunder overveje bl.a. instansfølgen og anvendelsen af sagkyndige dommere.

Skrivelsen har følgende ordlyd:

"Ved skrivelse af 17. december 1982 anmodede Justitsministeriet Retsplejerådet om at overveje bl.a. spørgsmålet om gennemførelse af foranstaltninger med henblik på at nedbringe berammelsestiden ved domstolene. På denne baggrund afgav Retsplejerådet i april 1983 et udkast til ændringer af retsplejeloven, som tog sigte på at nedbringe berammelsestiden ved domstolene. Rådets lovudkast er optrykt som bilag 6 til betænkning nr. 994/1983 (side 134 ff.).

Lovudkastet, der bl.a. indeholdt forslag om en forhøjelse af byretsgrænsen i retsplejelovens § 225, er for de fleste ændringers vedkommende gennemført ved lov nr. 298 af 6. juni 1984.

I forbindelse med afgivelsen af det nævnte lovudkast af april 1983 oplyste Retsplejerådet, at man havde overvejet yderligere ændringer af sagsfordelingen mellem retterne, men at man havde afstået fra at fremsætte konkrete forslag herom, indtil der havde været lejlighed til at overveje spørgsmålene nærmere.

Den 10. december 1984 afgav Retsplejerådet efter Justitsministeriets anmodning en udtalelse om forskellige retsplejeændringer med henblik på at nedbringe berammelsestiderne ved

Højesteret. Udtalelsen indeholdt bl.a. forslag om, at sager mellem arbejdsgivere og deres ansatte om ansættelsesforholdet skal behandles ved byretten i 1. instans uden hensyn til sagens økonomiske værdi, og at funktionærsager i det storkøbenhavnse område skal flyttes fra Sø- og Handelsretten til de almindelige domstole. De af rådet foreslåede ændringer af retsplejeloven er indeholdt i et lovforslag, som justitsministeren den 2. oktober 1985 har fremsat for Folketinget.

Justitsministeriet er enig med Retsplejerådet i, at der uanset de omtalte delrevisioner er behov for en mere samlet gennemgang og vurdering af domstolssystemets opbygning i civile sager.

Både hensynet til en rimelig hurtig behandling af retssager og til det ønskelige i, at retssager så vidt muligt bør afgøres i det lokalsamfund, hvor tvisten er opstået, taler for, at det bør være den almindelige regel, at civile retssager behandles ved byret som første instans.

I samme retning taler også hensynet til, at den kollegiale afgørelsesform ved landsretterne og Højesteret bør forbeholdes sager, som giver anledning til særligt vanskelige spørgsmål, først og fremmest principielle retsspørgsmål.

I forbindelse med en samlet revision af domstolssystemets opbygning er det efter Justitsministeriets opfattelse et hovedspørgsmål at tage stilling til, hvordan man på baggrund af disse synspunkter i fremtiden bør behandle sager, hvor offentlige forvaltningsmyndigheders afgørelser indbringes for domstolene til prøvelse, herunder især skattesager. Det er nemlig efter det oplyste ikke mindst behandlingen af sådanne forvaltningssager, som i de senere år har medført en betydelig belastning af landsretterne og Højesteret med deraf følgende lange sagsbehandlingstider.

Sø- og Handelsrettens fremtidige placering i retssystemet må indgå i overvejelserne.

I overvejelserne bør endvidere indgå spørgsmålet om brugen af lægdommere i den civile retspleje, således som det i dag bl.a. kendes fra boligretterne og Sø- og Handelsretten.

Under henvisning hertil skal man anmode Retsplejerådet om at foretage en samlet vurdering af de ovennævnte spørgsmål om domstolssystemets opbygning m.v. i civile sager.

Retsplejerådet anmodes om på baggrund af sine overvejelser at udarbejde udkast til nye lovregler om de ovennævnte spørgsmål og i den forbindelse foretage en modernisering af reglerne om den civile retspleje, herunder af spørgsmålet om offentlighedens adgang til at skaffe sig aktindsigt med hensyn til retssager ved domstolene.

Rådet kan i nødvendigt omfang tage kontakt til domstolene og andre myndigheder."

Retsplejerådet har i denne betænkning overvejet spørgsmålet

om domstolenes instansfølge i civile sager.

Rådet har til brug for overvejelserne indhentet en række statistiske oplysninger fra domstolene og har endvidere haft lejlighed til at drøfte forskellige emner med præsidenten for Højesteret og præsidenten for Sø- og Handelsretten.

Efter afgivelsen af denne betænkning er Retsplejerådet af Justitsministeriet ved skrivelse af 26. november 1987 anmodet om at behandle et kommissorium om anklagemyndighedens struktur, herunder om øget kompetenceoverførsel fra statsadvokaterne til politimestrene, om ændringer i det almindelige rekurs-system samt om adskillelse m.v. af efterforskning og tiltalekompetence i sager vedrørende særlig økonomisk kriminalitet.

Spørgsmålet om anvendelse af sagkyndige dommere og de efter kommissoriet af 7. maj 1986 i øvrigt resterende spørgsmål vil derfor blive behandlet i en senere betænkning.

Som nævnt i Retsplejerådets seneste betænkning nr. 1107/1987 om arrest og forbud vil arbejdet med en revision af retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav og om indsættelses- og udsættelsesforretninger blive fortsat med henblik på afgivelse af betænkning herom i 1988.

2. Resumé af Retsplejerådets forslag

Efter de gældende kompetencebestemmelser i retsplejelovens kapitel 21 behandles civile sager i 1. instans ved landsretten, medmindre andet er bestemt i retsplejeloven eller anden lovgivning. Denne kompetenceordning er historisk begrundet med, at det alene er anset forsvarligt at henlægge nærmere opregnede sagstyper til byretterne, hvor afgørelsen træffes af en enkelt byretsdommer i modsætning til den kollegiale afgørelsesform i landsretten,

Den vigtigste begrænsning i byrettens kompetence har ligget i en begrænsning efter sagernes økonomiske værdi. Efter gentagne forhøjelser af værdigrænsen - senest i 1984 til 200.000 kr. - er behandling ved byretten blevet den prakti-

ske hovedregel.

Retsplejerådet finder det i dag forsvarligt **principielt** at omlægge kompetencen i alle civile sager, således at byretterne er 1. instans, medmindre andet er bestemt i retsplejeloven eller anden lovgivning.

Rådet foreslår, at det mindre antal sager, der har en sådan betydning, at de bør undergives kollegial behandling i landsretten som 1. instans og med fri ankeadgang til Højesteret, bør udskilles efter de kriterier, der er opstillet i den nugældende henvisningsregel i retsplejelovens § 227. Byretten vil herefter på en parts begæring navnlig kunne henvise en sag til landsretsbehandling i 1. instans, hvis sagen er af principiel karakter, sagens udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne, eller sagen har særlig indgribende betydning for en part. Henvisningsreglen foreslås suppleret med en regel, hvorefter sager af værdi over 500.000 kr. behandles af landsretten, såfremt en af parterne ønsker det.

Endvidere foreslås indført en adgang for Sø- og Handelsretten til at henvise sager af en værdi af højest 100.000 kr. til behandling ved byretten.

3. Retsplejerådets sammensætning

Rådet har ved afgivelsen af denne betænkning haft følgende sammensætning:

Landsretspræsident Ole Agersnap (formand).
 Retspræsident Knud Arildsen.
 Retsassessor Otto Bisgaard.
 Advokat Karen **Dyekjær-Hansen**.
 Kontorchef Torsten Hesselbjerg.
 Landsretssagfører Kristian Mogensen.
 Dommer Hans Rosenmeier.

Hvervet som sekretær for rådet har været varetaget af fuldmægtig John Mosegaard, **Justitsministeriet**.

København, den 26. januar 1988

Ole Agersnap

Knud Arildsen

Otto Bisgaard

Karen Dyekjær-Hansen

Torsten Hesselbjerg

Kristian Mogensen

Hans Rosenmeier

John Mosegaard

Kapitel 2

De gældende regler og deres baggrund

1. Gældende regler

1.1. Almindelige bestemmelser om domstolenes saglige kompetence findes i retspleielovens kapitel 21 (§§ 224-232) som affattet senest ved lov nr. 320 af 4. juni 1986. Kapitel 21 er medtaget som bilag 1 til betænkningen.

Efter § 224 og § 226 behandles borgerlige sager i 1. instans ved landsret, medmindre de efter § 225 eller anden særlig lovregel er henlagt til byret eller i henhold til parternes vedtagelse indbringes for byret. Hovedreglen efter retsplejeloven er således, at retssager behandles ved landsretten som 1. instans. Langt de fleste retssager behandles imidlertid ved byret som 1. instans. Dette beror først og fremmest på, at byretterne efter § 225, nr. 1, er kompetente til at behandle sager om krav, der har en økonomisk værdi efter påstanden i stævningen på højst 200.000 kr.

Selv om en retssag kan behandles i 1. instans ved byret, kan byretten efter § 227, stk. 1, på begæring af en part henvise de sager, der er nævnt i retsplejelovens § 225, nr. 1-4 og 12, til behandling ved landsretten, når en af de i bestemmelsen anførte 6 henvisningsgrunde foreligger. Der er herefter mulighed for at henvise en sag, såfremt 1) **sagen** er af principiel karakter; 2) **sagens** udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne; 3) **sagen** har særlig indgribende betydning for en **part**; 4) **sagen** rejses af eller mod en offentlig myndighed eller institution; 5) **sagen** rejser spørgsmål om anvendelse af **fællesmarkedsret** eller fremmed ret eller 6) **sagen** efter indhentet udtalelse fra landsretten findes mest hensigtsmæssigt at kunne behandles i forbindelse med en anden sag, der verserer ved landsretten.

Endvidere kan byretten efter § 227, stk. 2, på en parts begæring henvise **funktionærsager** efter § 225, nr. 3, til be-

handling ved Sø- og Handelsretten, såfremt fagkundskab til sø- og handelstorhold skønnes at være af betydning for sagens afgørelse, og der desuden foreligger en henvisningsgrund som nævnt i § 227, stk. 1, nr. 1-5.

Efter § 226, stk. 1, nr. 2, behandler landsretten i 1. instans uanset sagens værdi sager om prøvelse af afgørelser truffet af et ministerium eller en central statslig klageinstans, der har den øverste administrative kompetence til at træffe afgørelse i sager mellem det offentlige og private. Dette gælder dog ikke sager om prøvelse af administrativ bestemt frihedsberøvelse og sager om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke.

Parterne kan i alle landsretssager vedtage byretsbehandling i 1. instans, if. § 226, stk. 2.

1.2. Uden for retsplejelovens kapitel 21 findes i §§ 147 d-f særlige kompetencebestemmelser vedrørende disciplinærsager mod advokater, hvorefter advokatnaevnets **afgørelse** af vedkommende advokat kan indbringes for landsretten.

Endvidere indeholder følgende særlove bestemmelse om, at visse sager uanset værdi er landsretssager:

- 1) Lov om ekspropriation af fast eiendom, if. lovbekendtgørelse nr. 62 af 21. februar 1984 § 26 (ekspropriationssager - prøvelse af taksationskommissionsafgørelser).
- 2) Naturfredningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 530 af 10. oktober 1984 § 30, stk. 6 (prøvelse af **taksationskommissionsafgørelser**).
- 3) Skattestyrelsesloven, if. lovbekendtgørelse nr. 573 af 14. november 1984 § 31 (prøvelse af Landskatterettens afgørelser).
- 4) Lov om by- og landzoner, if. lovbekendtgørelse nr. 446 af 3. oktober 1985 § 16 (prøvelse af over-taksationskommissionens afgørelser).
- 5) Lov om **skibsregistrering**, if. lovbekendtgørelse nr. 57 af 14. februar 1986 § 53 og § 54 (prøvelse af Skibsregistrets afgørelse og sager om manglende - eller mangelfuld indførelse i Skibsregistret).
- 6) Monopolloven, if. lovbekendtgørelse nr. 108 af 11. marts 1986 § 18, stk. 9 (prøvelse af **Monopolankenævnets** afgørelser).
- 7) Patentloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 110 af 11.

marts 1986 § 64 (prøvelse af Patentankenævnets afgørelser m.v.).

- 8) Tinglysningssagen, jf. lovbekendtgørelse nr. 622 af 15. september 1986 § 30 (erstatningssager på grund af fejl m.v. ved tinglysningsekspeditioner).
- 9) Bistandsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 171 af 25. marts 1987 § 129, stk. 1 (prøvelse af Den sociale Ankestyrelses afgørelser).

2. Retsplejereformen i 1916

Retsplejereformen i 1916 medførte væsentlige ændringer i den danske retspleje. Reformen tog udgangspunkt i løfteparagrafferne i Junigrundloven af 1849 om adskillelse af retsplejen fra forvaltningen, om indførelse af offentlighed og mundtlighed i retsplejen og om nævningers medvirken i straffesager, **men** var i øvrigt inspireret af samtidige retsordninger og reformtanker i bl.a. England, Frankrig og Tyskland.

I bemærkningerne til forslag til lov om **den** borgerlige retspleje af 17. december 1880 (Rigsdagstidende 1880-81, tillæg A, sp. 3974 ff) fremhævedes som hovedkritikpunkter ved den dagældende civilproces "dels dens overordentlige og stadig tiltagende langsomhed, dels dens slappe og utilstrækkelige Sandhedsudforskning, begrundet i Bevi.ssystemets Mangler".

Hovedårsagen til problemerne mente man at finde i, at civilprocessen i stadig højere grad var blevet baseret på skriftlighed.

I underretten udvekslede parternes sagførere et ubegrænset antal skriftlige indlæg og fik udsættelse, uden at dommeren normalt gik ind i en nærmere vurdering af nødvendigheden heraf. Endvidere var bevisførelsen ikke umiddelbar. Spørgsmålene til vidnerne skulle således udarbejdes i forvejen, og spørgsmål **til** modparten besvaredes af vedkommendes sagfører efter rigelig betænkningstid.

En appelsag i overretten behandledes ligeledes skriftligt. Kun i Højesteret og i Sø- og Handelsretten fra dennes oprettelse i 1862 var behandlingsmåden mundtlig.

Proceskommissionen af 1868 anførte i motiverne til udkast til

Lov om Domsmagtens, den offentlige Anklagemyndigheds, Politimyndighedens samt Sagførervæsnets Ordning fra 1876, Motiverne side 2, bl.a.:

"I en mundtlig Procesmaade bliver der ikke Plads for et Appelinstitut i den Forstand, hvori det kjendes i vor nuværende Ret; men, eftersom Mundtligheden gennemføres mere eller mindre fuldstændigt, maa større eller mindre Dele af Sagens Behandling i første Instants udelukkes fra yderligere Prøvelse for højere Ret. Skal Princippet gennemføres fuldstændigt - og Grundloven fastsætter udtrykkelig, at det skal ske "saa vidt som muligt" - altsaa ogsaa finde Anvendelse paa Bevisførelsen (Umiddelbarhedsgrundsætningen) maa Konsekvensen blive, at ingen Appel kan finde Sted med hensyn til Bevisspørgsmaaiets Afgjørelse . . . . . Herefter kommer Tyngdepunktet altsaa i hele Retsplejen til at ligge i den førte Behandling af Sagen. Ligesom dette Hensyn i mange Retninger har indvirket paa Procesmaadens Indretning, saaledes maa det ogsaa udøve en gennemgribende Indflydelse paa Domstolsorganisationen. Navnlig bliver det en uafvigelig Nødvendighed at give de almindelige Retter i første Instans en saa betryggende Organisation, at den endelige Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet kan betroes dem. I Overensstemmelse hermed er efter det nye System den dømmende Myndighed i første Instants som Regel henlagt til k o l l e g i a l t sammensatte Domstole (Landsretter, efter Udkastet i et antal af 6 for hele Riget), medens nærmest kun Smaasager og andre Rets handlinger, som allerede paa Grund af Landsretskredsenes store udstrækning ikke hensigtsmæssigt kunne inddrages under den kollegiale Rets virkekreds, ere forbeholdte de for mindre Kredse oprettede og af Enkeltdommere beklædte Retter (Underretter, hvis Antal efter Udkastet skal ligge mellem 50 som Minimum og 58 som Maximum). Paa den anden Side bliver der i den nye Ordning regelmæssig kun Spørgsmaal om to Instanser. Hvad angaar de til Underretterne henlagte Sager, er den Landsret, til hvis Kreds vedkommende Underret hører, anden og Ordentligvis sidste instants. For Landsretssagernes Bedømmende gaar Paaanken til Højesteret, der saaledes ligesom hidtil vedbliver at være øverste Instants for hele Riget."

Proceskommissionens meget vidtgående udlægning af princippet om bevisumiddelbarhed, således at en fuldstændig prøvelse i ankeinstansen ogsaa af bevisspørgsmål udelukkedes, var formentlig inspireret af et lignende tysk forslag, men blev ikke fulgt af den senere proceskommission af 1892. Hovedtanken om at gøre landsretterne til første instans i alle civile sager, bortset fra særligt opregnede sager, blev derimod fulgt med visse ændringer.

Efter den da gældende procesordning kunne enhver sag af en vis betydning føres gennem tre instanser: Underret, Overret og Højesteret. Efter proceskommissionernes forslag skulle en sag kun kunne føres gennem to instanser. Ordningen skulle således i hovedsagen være den, at de større sager begynder ved landsret og kan påankes til Højesteret, mens mindre sager begynder ved underret og kan påankes til landsret, men ikke videre. Dog skulle der være mulighed for at give 3. instansbevilling i sager af almindelig interesse eller med videregående betydelige følger for den pågældende.

Om grænsedragningen mellem landsretterne og underretternes kompetence hedder det i 1892-proceskommissionens bemærkninger til udkast til lov om borgerlig Retspleje (Rigsdagstidende 1901-02, sp. 2718-2719):

"Som fremstillet i Motiverne til det ældre TØkast tilsigtes det herved at skaffe Smaasager, Sager af særlig lokal Karakter saavel som særlig klare Sager, en nem, simpel og billig Behandling. Underretten vil normalt ligge betydelig nærmere ved Parternes Hjemsted end Landsretten, der forlanges ikke tilvejebragt noget forudgaaende Skriftgrundlag, og Dommerens Vejledningspligt (§ 277) vil efter Omstændighederne kunne gøre Sagførerhjælp overflødig. Med en saaledes indrettet Underretsprocedure og den angivne Afgrænsning bortfalder paa den anden Side Grunden til at oprettholde en særlig Behandling af "smaa Gældssager" (Forordningen 6te August 1824) og af "private Politisager" ."

En bestemmelse om parternes adgang til at vedtage underretsbehandlingen havde givet anledning til tvivl i 1868-proceskommissionen. Man frygtede således, at lovforslagets system, hvorefter landsretterne skulle være den almindelige domstol i 1. instans, ikke ville blive den praktiske hovedregel.

Når 1868-proceskommissionen holdt fast ved adgang til at vedtage byretsbehandling, begrundedes det i motiverne til udkastet side 30 med, at en sådan adgang ville

"tjene til i høj Grad at berolige dem, som ellers kunde have Betænkelighed ved overhovedet at henlægge Retsplejen i første Instants til Landsretter med et stort territorialt Omraade, dels tror man ikke,

at Erfaringen vil vise nogen utilbørlig stor Tilbøjelighed til at benytte den, da man holder sig forvisset om, at den ordinære **Retsbehandling** efter Lovforslaget er forbunden med saa store Fordele, at Publikum snart vil indtages for den (navnlig paa Grund af dens hurtighed), dels beroliger man sig ved, at der dog ikke reelt tilføjes Parterne noget Tab eller nogen Uret ved slige vedtagelser, eftersom Appel til Landsret staar dem aaben, jfr. herved § 305, Litr. b, jvfrt. med § 354, og at de saaledes i det **Højeste** udsættes for at komme til at gjennemgaa en unyttig Underretsbehandling, og endelig maa man fremhæve, at det i al Fald, hvis Bestemmelsen skulde vise sig for døvelig, er let senere at forandre den ved særlig Lov, uden at Systemt herved iøvrigt forstyrres."

1892-proceskommissionen var enig i disse betragtninger set i lyset af, at antallet af landsretter blev foreslået nedskåret fra 6 til 2 med et større territorialt område til følge for hver landsret. (Rigsdagstidende 1901-02, sp. 2720).

Hovedbestemmelserne om instansfølgen fik i øvrigt i den vedtagne retsplejelov, lov nr. 90 af 11. april 1916, følgende affattelse:

"§ 224.

Enhver borgerlig Retstrætte behandles i første Instans ved Landsret, medmindre den er henlagt til Underret eller den ved Overenskomst mellem Parterne indbringes for Underret, for saa vidt dette lovligt kan ske. Om Virkekredsen for Sø- og Handelsretten i København gælder denne Lovs § 9.

§ 225.

Til Underretterne henlægges:

- 1) Søgmaal angaaende private Formuerettigheder, naar Genstanden for samme i Penge eller Penges Værd ikke overstiger 300 Kr.
- 2) Sager angaaende Skatter, Afgifter og andre lignende Ydelser af offentligretlig Beskaffenhed til Stat, Kommune, Embeder og andre offentlige Indretninger, naar Genstanden for samme ikke overstiger 300 Kr.
- 3) Sager angaaende Servitutter og partielle Brugsrettigheder.
- 4) Sager om Veksler og visse andre Gældsbreve (§ 446, jfr. § 443).
- 5) Ægteskabssager (§ 448).
- 6) Sager angaaende Mortifikation af Gældsbreve, ved hvilke der er givet Pant i fast Ejendom (§ 468), samt Mortifikation af Servitutter, Brugsrettigheder og Grundbyrder (§ 447).
- 7) Sager angaaende Erhvervelse af Ejendomsdom.
- 8) Sager, hvorved Faderskabet til Børn udenfor Ægte-

skab søges oplyst, for at Underholdsbidrag kan pålægges Faderen.

- 9) Sager, anlagte i Medfør af Forordningen af 28. Marts 1845 § 17 til Hæftelsesbrevs udslettelse.
- 10) Sager angaaende strafbare Handlinger, der ved Lovgivningen er henviste til privat Forfølgning, jfr. § 725, for saa vidt der ikke paastaas højere Erstatning end 300 Kr. "

3. Senere ændringer

3.1. Værdigrænser

Værdigrænsen i den vedtagne retsplejelov fra 1916 fastsattes til 300 kr. Beløbet var oprindeligt foreslået til 400 kr. under angivelse af, at dette beløb næppe i værdi var mere end de 100 rigsdaler, man allerede kendte fra forordningen af 6. august 1824 om rettergangsmåden i mindre betydelige gældssager. Allerede inden lovens ikrafttræden i 1919 forhøjedes beløbet til 800 kr. Siden er værdigrænsen forhøjet adskillige gange under henvisning til den almindelige stigning i priser og lønninger. I 1927 blev grænsen forhøjet til 1.000 kr., og der indførtes en regel i § 234, stk. 2, om, at sager, hvis værdi oversteg 1.000 kr., men ikke 2.000 kr., kunne anlægges ved byret i stedet for ved landsret, men at sagsøgte senest på den første tægtedag kunne kræve sagen henvist til landsretten. Disse grænser forhøjedes i 1946 til 2.000 og 3.000 kr. og i 1953 til 3.000 og 4.000 kr. Fra 1965 fastsattes grænsen til 6.000 kr., idet særreglen i § 234, stk. 2, samtidig bortfaldt. Efter bemærkningerne til lovforslaget syntes bestemmelsen i § 234, stk. 2, ikke at have fundet anvendelse i noget større omfang ved siden af adgangen til at vedtage underretsbehandling.

Ved lov nr. 168 af 29. april 1970 blev grænsen med virkning fra den 1. juli 1970 forhøjet fra 6.000 til 10.000 kr. Efter bemærkningerne til lovforslaget ville en ajourføring af den dagældende byretsgrænse på 6.000 kr. under hensyn til udviklingen i priser og lønninger begrunde en forhøjelse af grænsen til ca. 8.000 kr. For at opnå en yderligere aflastning af landsretterne foreslog man imidlertid en forhøjelse til 10.000 kr. Det anførtes, at en forhøjelse måtte antages at

bevirke, at godt en tredjedel af 1. instanssagerne flyttedes fra landsretterne til byretterne eller 851 af 2.361 landsretssager i 1. instans i 1968.

Ved lov nr. 88 af 26. marts 1975 blev grænsen med virkning fra den 1. april 1975 forhøjet fra 10.000 til 30.000 kr. En almindelig prisregulering kunne efter bemærkningerne begrunde en forhøjelse fra 10.000 til ca. 18.000 kr. Den yderligere forhøjelse til 30.000 kr. begrundedes dels med den daværende høje inflationstakst, dels med ønsket om yderligere at aflaste landsretterne. Det anførtes, at såfremt den foreslåede værdigrænse på 30.000 kr. havde været i kraft i 1973, ville ca. 1500 af de af landsretterne i alt 2.644 afgjorte sager have været byretssager.

I 1979 forhøjedes værdigrænsen ved lov nr. 260 af 8. juni 1979 til 100.000 kr. med virkning fra 1. januar 1980. Forhøjelsen byggede bl.a. på Retsplejerådets betænkning nr. 773/1976 om retternes kompetence og arbejdsform i borgerlige sager, side 29.

Den nuværende værdigrænse på 200.000 kr. er fastsat ved lov nr. 298 af 6. juni 1984, der trådte i kraft den 1. juli 1984. Lovændringen byggede på Retsplejerådets forslag af april 1983, der er gengivet i rådets betænkning nr. 994/1983 om lægdommerordningen i straffesager m.v., side 134 ff.

3.2. Fordeling efter sagens art

De sagstyper, der er nævnt i retsplejeloven af 1916 som § 225, nr. 1, 3, 5-8 og 10, er fortsat byretssager (som henholdsvis nr. 1, 4, 7, 6, 5, 8 og 12) .

Bestemmelsen i nr. 2 om sager vedrørende ydelser af offentligretlig beskaffenhed ophævedes ved lov nr. 260 af 8. juni 1979 samtidig med indførelsen af bestemmelsen i § 226, stk. 1, nr. 2, jf. nærmere betænkning nr. 773/ 1976 om retternes kompetence og arbejdsform i borgerlige sager, side 56-57. Her anføres, at landsretsbehandling i disse sager er fundet påkrævet på grund af deres ankeagtige karakter, og at lands-

retterne er et naturligt forum for kritik af de øverste statslige myndigheder. Ved samme lov ophævedes sondringen i nr. 1 mellem "private formuerettigheder" og krav af offentlig-retlig beskaffenhed, jf. betænkning nr. 773/1976, side 55.

Bestemmelsen i nr. 4 om sager vedrørende vekslere og visse andre gældsbreve ophævedes ved lov nr. 320 af 4. juni 1986 samtidig med ophævelsen af retsplejelovens kapitel 41, if. Retsplejerådets udtalelse af 21. juli 1980, der er optrykt som bilag til lovforslaget.

Endelig er den særlige bestemmelse i 1916-lovens nr. 9 om hæftelsesbrevs udslettelse ophævet i 1932.

I forhold til 1916-loven er der i den gældende retsplejelov indført nye bestemmelser som nr. 2, 3 og 9-11 (gengivet i betænkningens bilag 1).

Bestemmelsen i nr. 2 om færdselserstatningssager blev indsat ved lov nr. 88 af 26. marts 1975 og bygger på Retsplejerådets udtalelse af 21. juni 1974, der er gengivet i betænkning nr. 773/1976, side 65 ff.

Bestemmelsen i nr. 3 om ansættelsesforhold er ændret ved lov nr. 320 af 4. juni 1986 fra alene at omfatte forholdet mellem arbejdsgivere og de af medhjælperloven omfattede medhjælpere til at omfatte alle sager, der opstår af ansættelsesforhold mellem arbejdsgivere og deres ansatte, jf. betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager, særligt side 73-74, og Retsplejerådets udtalelse af 10. december 1984, der er gengivet som bilag til lovforslaget.

Bestemmelserne i nr. 9, 10 og 11 vedrørende sager om henholdsvis umyndiggørelse og lavværgemål, prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse og prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke er indføjet ved lov nr. 260 af 8. juni 1979, jf. betænkning nr. 773/1976 side 31, 51 og 55-56. De under nr. 10 og 11 nævnte sager behandlede dog også efter den tidligere gældende retstilstand ved byretterne som 1. instans.

Kapitel 3

Fremme flret

1. Indledning

Instansfølgen mellem domstolene synes i de fleste landes retssystemer oftest historisk og geografisk betinget. En ordning som den danske, hvorefter landsretterne er 1. Instans, men således, at et betydeligt antal sager er henlagt til byretterne, f.eks. med begrænsninger efter sagernes værdi, kendes eksempelvis fra tysk og amerikansk ret.

Ofte har hensynet til at lette befolkningens adgang til domstolssystemet set i sammenhæng med geografiske afstande og manglende samfærdselsmidler været afgørende for domstolssystemets opbygning.

Det efter den grønlandske retsplejelov gældende kredsdommer-system er et nærliggende eksempel på, at et sådant system også i dag kan være velbegrundet. Kredsdommeren, der er lægdommer, beskikkes for 4 år ad gangen og udpeges normalt blandt befolkningen på det sted, hvor retten har sit sæde. Til kredsretterne er henlagt samtlige retssager, skifteforretninger, faderskabs- og umyndiggørelsessager samt notarialforretninger. Landsretten, der beklædes af en juridisk dommer, behandler som 2. Instans de af kredsretten afsagte domme.

Skønnes juridisk eller anden speciel indsigt at være af særlig betydning ved en sags afgørelse, kan landsdommeren dog efter indstilling af kredsdommeren eller efter begæring af en part træffe bestemmelse om, at sagen skal behandles af landsretten som 1. instans.

Hertil kommer muligheden for at appellere den grønlandske landsrets afgørelse til Østre Landsret og eventuelt herfra med Justitsministeriets tilladelse til Højesteret.

Skønt sammenligninger med andre landes retssystemer ofte svigter på grund af en række forskelligheder i samfundsudvikling og tradition, synes det nærliggende at påpege, at man i de øvrige nordiske lande næsten undtagelsesfrit lader civile sager begynde ved byretten. Der gives derfor i det følgende en kort beskrivelse af domstolsordningen i Norge, Sverige og Finland.

2. Norge

I Norge behandles civile sager i 1. instans ved by- og herredsretterne. Medmindre andet er bestemt ved lov, skal der dog **mægles** forlig, inden en sag kan indbringes for retterne. Der findes således i hver norsk kommune et "forliksråd" bestående af 3 af kommunalbestyrelsen valgte forligsmænd. Forligsrådet har mulighed for at afsige selvstændig dom i sager af mere enkel beskaffenhed og med værdi ikke over 15.000 n.kr. Det gælder eksempelvis rene incassosager. Forligsrådets dom kan appelleres til by- og herredsretterne. I øvrigt henviser forligsrådet sagen til retterne, hvis forligsmæglingen er for-gæves .

I by- og herredsretterne behandles civile sager normalt af én dommer alene. Der kan dog medvirke to lægdommere i sagens pådømmelse, hvis nogen af parterne forlanger det, eller retten finder det ønskeligt.

De to lægdommere kan udtages blandt sagkyndige inden for handel, søfart, fiskeri, industri, håndværk eller byggeri, når sådan særlig sagkundskab er af betydning for sagens pådømmelse .

I praksis anvendes lægdommere kun i ringe omfang i civile sager og la oftest i sager, hvor der skønnes behov for sagkyndig bistand .

De norske landsretter - "lagmannsretter" - er den ordinære appeldomstol for by- og herredsretternes afgørelse. Højesterets kæreårsudvalg kan dog meddele tilladelse til, at anke

sker direkte fra by- og herredsretterne til Højesteret, såfremt kæremålsudvalget finder, at afgørelsen har betydning uden for den foreliggende sag, eller sagen er pådømt under medvirken af sagkyndige lægdommere, eller hvis det af særlige grunde er "meget om at gøre af hensyn til en parts kår eller for at få sagen hurtigt afgjort". Tilladelse skal nægtes, hvis anken eller modanken af hensyn til bevisførelsen bør behandles, ved lagmannsret.

Domme afsagt af by- og herredsretterne med en formueværdi på over 15.000 n.kr. kan frit ankes til lagmannsretten. Det samme gælder anke af lagmannsrettens dom til Højesteret, hvis sagen har en formueværdi på over 75.000 n.kr. I modsat fald kræves tilladelse fra henholdsvis lagmannen og Højesterets kæremålsudvalg.

Disse værdigrænser er senest forhøjet pr. 1. januar 1987 fra henholdsvis 5.000 og 25.000 n.kr.

Der er særregler for sager uden formueværdi og for sager om fast ejendom.,

Anketilladelse kan i almindelighed kun gives, hvis afgørelsen har betydning ud over den foreliggende sag, eller når sagen efter den ankede parts kår eller af andre grunde har stor betydning for vedkommende. Ansøgning om anketilladelse fremsættes sammen med ankestævningen og sendes med sagens akter til lagmannen eller kæremålsudvalget. Der gives modparten adgang til at udtale sig, før tilladelse meddeles. Rettens afgørelse vedrørende anketilladelse kan ikke appelleres.

3. Sverige

I Sverige behandles civile sager i 1. instans ved "tingsrätterne". Tingsrätten svarer efter placering i instansfølgen nærmest til en dansk byret, men efter lovens hovedregel beklædes retten af tre juridiske dommere under domsforhandlingen. En sag kan dog pådømmes af kun én juridisk dommer, hvis vedkommende dommer har beklædt retten under et - efter loven obligatorisk - forberedende retsmøde, hvor bl.a. forligsmulighederne vur-

deres, og domsforhandlingen finder sted i tilslutning til forberedelsen eller inden 15 dage efter dens afslutning. Det er endvidere en betingelse, at parterne samtykker i en sådan forenkelt domsforhandling ("huvudförhandling i förenklad form"), medmindre retten finder, at sagen er åbenbar. Også i tilfælde, hvor der skal finde egentlig domsforhandling sted, kan en sag under forudsætning af parternes samtykke afgøres af en enkelt dommer, hvis "det er tilstrækkeligt med hensyn til sagens beskaffenhed".

Efter regeringens bestemmelse kan det pålægges visse tingsrætter at dømme i sager af særlig omfattende eller krævende art, hvor bedømmelsen af økonomiske eller skatteretlige forhold har væsentlig betydning. Disse tingsrätters stedlige kompetence i sådanne sager er udstrakt til at omfatte andre tingsrätters stedlige område. Der er i dag givet 13 tingsrætter denne særlige kompetence. Retterne tiltrædes af lægdommere med sætlig økonomisk eller skatteretlig sagkundskab.

De svenske "hovrætter", der efter placeringen i instansfølgen svarer til de danske landsretter, er appelret for tingsrätterne.

Hovrättens afgørelse i en appelsag kan appelleres til den svenske højesteret ("Högsta Domstolen"). Appeladgangen er betinget af Højesterets tilladelse ("prövningstillstånd"), der kun kan meddeles, hvis sagen har betydning for den almindelige retsanvendelse, eller der i øvrigt foreligger påviselig grund til, at sagen bør prøves af Højesteret, herunder at der foreligger en grund, som kan medføre genoptagelse, en rettergangsfejl, eller sagens udfald i hovrätten åbenbart beror på grov uagtsomhed eller grov fejltagelse.

4. Finland

I Finland behandles civile sager i 1. instans ved "häradsrätter" og "rådstuvurätter" (herredsretter og byretter).

Häradsrätterne beklædes af en häradshövding (eller tingsdommer) med juridisk uddannelse og 5-7 lægdommere (nämndemän).

Rådsstuvurätterne beklædes af en "borgmester" (eller justitierådman) med juridisk uddannelse og mindst 3 lægdommere (rådmän).

Disse retters afgørelser kan appelleres til "hovrätten" og herfra til Højesteret ("Högsta Domstolen"). Appel til Højesteret forudsætter dog Højesterets tilladelse ("besvärstillstånd"). Anketilladelse meddeles kun, hvis der er tale om vigtige lovførtolkningsspørgsmål, hensyn til ensartet retspraksis, eller der i øvrigt findes særskilt anledning til at prøve sagen i Højesteret på grund af rettergangs- eller anden fejl, eller der foreligger anden vægtig grund, som kan begrunde en fornyet prøvelse.

Kapitel 4

Retsplejerådets overvejelser

1. Ko-issoriet

1.1. I Justitsministeriets kommissorium af 7. maj 1986 anføres, at både hensynet til en rimelig hurtig behandling af retssager og det ønskelige i, at retssager så vidt muligt bør afgøres i det lokalsamfund, hvor tvisten er opstået, taler for, at det bør være den almindelige regel, at civile retssager behandles ved byret som 1. instans. Den kollegiale afgørelsesform ved landsretterne og Højesteret bør forbeholdes sager, som giver anledning til særlig vanskelige spørgsmål, først og fremmest principielle retsspørgsmål.

Kommissoriet lægger således op til, at byretten skal være den normale 1. instans. Som det fremgår af betænkning nr. 773/1976 om retternes kompetence og arbejdsform i borgerlige sager, side 23 f, og af Retsplejerådets udtalelse af 15. april 1983, gengivet i betænkning nr. 994/1983 om lægdommerordningen i straffesager m.v., s. 134 ff, har Retsplejerådet tidligere beskæftiget sig med dette spørgsmål, der i øvrigt har været genstand for debat flere gange efter retsplejelovens ikrafttræden. I "Juristen" 1962, s. 240 ff, fremsatte daværende vicepræsident i Sø- og Handelsretten Hans Topsøe-Jensen forslag om at lade alle borgerlige sager begynde ved byret. Undtagelser fra en sådan regel burde efter Topsøe-Jensens opfattelse i hvert fald kun gøres i et fåtal af sager, og parternes eget ønske om landsretsbehandling måtte være afgørende (dog under en vis kontrol fra rettens side). Topsøe-Jensen kritiserede den gældende kompetenceordning og gjorde navnlig gældende, at en afgrænsning efter sagens økonomiske værdi ikke sagligt kunne begrundes. Endelig henvistes til, at byretterne i Norge og Sverige stort set er kompetente i alle civile sager. Forslaget blev imødegået af daværende landsdommer, senere højesteretspræsident Mogens Hvidt i "Juristen" 1962, s. 421 ff, der bl.a. fremhævede det kollegiale systems fortrin og udtrykte betænkelighed ved et henvisningssystem.

I forarbejderne til retsplejeloven af 1916 var det som nævnt ovenfor forudsat, at den kollegiale landsret skulle være den normale 1. instans i civile sager, og at kun småsager, der ikke kunne bære de udgifter og det besvær, der er forbundet med en landsretsprocedure, skulle henlægges til byretterne. Baggrunden herfor var, at sagsbehandlingen i 1. instans skulle være grundig og forsvarlig med det formål, at en betryggende behandling i 1. instans kunne danne den naturlige afslutning på en stor mængde sager. Den nævnte sagsfordeling mellem byret og landsret ville samtidig tilgodese det to-instanssystem, man ønskede gennemført, således at sager normalt kun kunne ankes én gang fra landsret til Højesteret eller fra byret til landsret.

Den historiske hovedregel er fortsat den formelle hovedregel efter den nugældende retsplejelovs § 226. I dag er den praktiske hovedregel imidlertid, at civile sager behandles ved byretten i 1. instans. Dette hænger sammen med, dels at flere sagskategorier er henlagt til byretten efter § 225, og dels - og ikke mindst - at værdigrænsen er forhøjet i stadig større spring: i 1975 fra 10.000 til 30.000 kr., i 1980 til 100.000 kr. og i 1984 til 200.000 kr. Disse forhøjelser ligger i hvert fald efter 1975 over, hvad en pristalsregulering kan begrunde.

Den oprindelige diskussion, herunder også i betænkning nr. 773/1976, side 23 ff, har været præget af spørgsmålet om, hvorvidt det var forsvarligt at overlade flere sager til behandling for en enkelt byretsdommer. Man kunne herved opnå en hurtigere behandling, men spørgsmålet var, om man ved byretsbehandling for en enkelt dommer kunne opnå en tilstrækkelig grundig behandling - herunder med fornøden forberedelse - således at sagerne kunne finde deres endelige afgørelse ved byretten. Endelig var det et spørgsmål, hvorledes Højesteret skulle indpasses i et sådant system, for så vidt to-instanssystemet ønskedes bevaret. Det blev påpeget, at flerheden af dommere i landsretten giver større sikkerhed for, at alle juridisk relevante betragtninger indgår i overvejelserne, og at den bevismæssige bedømmelse sker på et bredere grundlag, samt at dommen som resultat af et snævert samvir-

ke mellem de 3 dommere på udtømmende måde gør rede for alle de relevante synspunkter. Ved at henlægge juridisk eller bevismæssigt komplicerede sager til landsretterne ville man ikke blot undgå, at sagerne i videre udstrækning forelægges Højesteret som 3. instans, men også, at de mere betydningsfulde sager får en så betryggende behandling, at behandling i én instans i et større antal af sagerne vil være tilstrækkelig.

Ressourcehensyn spillede en mindre fremtrædende rolle i diskussionen. De økonomiske vanskeligheder, der har præget det danske samfund gennem de seneste år, har imidlertid også haft væsentlig indflydelse på retsvæsenets muligheder for at opnå øgede bevillinger i takt med stigningen i sagsantallet, herunder til udvidelse af antallet af dommere ved retterne.

Det er klart, at byretsbehandling for en enkelt dommer er mindre ressourcekrævende end landsretsbehandling med deltagelse af 3 dommere i hver enkelt sag. Retsplejerådet finder imidlertid fortsat, at det for nogle retssager er af væsentlig betydning, at de undergives kollegial behandling i 1. instans. Afgrænsningen af kompetencen mellem byret og landsret bør efter rådets opfattelse foretages ud fra en vurdering af, om de sager, der efter den gældende kompetencefordeling er henlagt til landsretten, kan behandles af en enkelt dommer (en byret), uden at væsentlige retsplejemæssige hensyn derved tilsidesættes.

1.2. I betænkning nr. 698 fra 1973 (side 43 ff) om behandlingen af borgerlige sager foreslog Retsplejerådet, at kompetencen til at meddele en række procestilladelser blev flvt-tet fra Justitsministeriet til domstolene, herunder således, at Højesteret fik kompetencen til at meddele 3. instansbevilling i borgerlige sager og straffesager.

Forslaget blev ikke medtaget i justitsministerens lovforslag, der blev fremsat den 29. november 1978. I lovforslagets bemærkninger blev der gengivet en udtalelse fra præsidenten for Højesteret om spørgsmålet, hvor bl.a. var anført, at der fra Højesterets side intet ønske var om en ændring af den gælden-

de ordning vedrørende 3. instansbevillinger. Der henvises herom nærmere til Folketingstidende 1978-79, tillæg A, spalte 1594-1595.

Under Folketingets behandling af lovforslaget blev der af et mindretal i Retsudvalget stillet forslag om at overføre kompetencen til at meddele 3. instansbevilling til Højesteret (Folketingstidende 1978-79, tillæg B, sp. 1429 og 1430). Forslaget blev ikke vedtaget.

På denne baggrund og efter at spørgsmålet på ny har været overvejet og herunder drøftet med præsidenten for Højesteret, stiller Retsplejerådet ikke forslag om ændringer på dette område.

1.3. Endelig kan nævnes, at der under rådets drøftelser har været peget på, at det kan være hensigtsmæssigt at overveje, hvorvidt de lokale byretter i videre omfang bør sammenlægges til større enheder for derved at opnå bedre mulighed for at kunne behandle de fleste sager som den ordinære 1. instans uden henvisning. Der har herved været peget på, at man kunne opnå en række administrative og uddannelsesmæssige fordele. Rådet har imidlertid ikke fundet anledning til at gå nærmere ind i overvejelser om en sådan nyordning.

2. Statistiske oplysninger OM sagsantal og berømmelsestider

M.V.

2.1. Oversigter

Retsplejerådet har med henblik på at belyse landsretternes og Højesterets nuværende arbejdsbyrde og mulige konsekvenser af en ændret instansfølge indhentet en række statistiske oplysninger, som gengives i det følgende. Endvidere er som bilag 2 og 3 til betænkningen optaget oversigter over udviklingen i det registrerede sagsantal ved landsretterne til og med 1987 i fortsættelse af de oplysninger, rådet indhentede i forbindelse med betænkning nr. 994/1983 (side 154-155). Som bilag 4-7 er optaget oversigter over civile 1. instanssager registreret ved landsretterne i 1985 og 1986. Oversigterne er

bl.a. specificeret efter, ved hvilke byretter sagerne skulle være anlagt, hvis byretterne havde været 1.instans. Bilag 8 og 9 viser den tid, der er medgået ved landsretternes domsforhandlinger i civile- og kriminelle sager og den relative udvikling i tidsforbruget. Endelig er som bilag 10 optaget en oversigt over udviklingen i sagsantallet ved Højesteret.

2.2. Østre landsret

Østre Landsret har i dag foruden landsrettens præsident 44 udnævnte landsdommere og et antal konstituerede dommere, der er fordelt på i alt 16 afdelinger.

Efter forhøjelsen af værdigrænsen for byretssager fra 100.000 kr. til 200.,000 kr. pr. 1. juli 1984 har der ved Østre Landsret indtil 1987 været et mindre fald i antallet af civile sager, jf. også bilag 2:

1983	:	3.736
1984	:	3.431
1985	:	3.266
1986	:	3.217
1987	•	3.713

Antallet af sager under ekspedition (sagsrestancen) har i samme tidsrum været følgende:

1. januar 1983	:	3.261
1. januar 1984	:	3.084
1. januar 1985	:	2.896
1. januar 1986	:	2.655
1. januar 1987	:	2.632
1. januar 1988	:	2.978

Den gunstige udvikling, der også har gjort sig gældende for de kriminelle sager, er ændret i løbet af 1987, således at der nu igen må konstateres et stigende antal sager under ekspedition. Stigningen er størst for så vidt angår 1. instanssagerne, der samtidigt er de mest tidkrævende:

	1. instans	Anke	Kære	Specielle sager *	I alt
1983	1.608	1.369	516	243	3.736
1984	1.288	1.318	565	260	3.431
1985	954	1.218	784	310	3.266
1986	998	1.158	738	323	3.217
1987	1.329	1.246	835	303	3.713

*Note: Kategorien specielle sager omfatter færøske og grønlandske sager, boligsager, sager om fjernelse af børn efter bistandsloven og faderskabssager.

Udviklingen i sagsantallet kan endvidere illustreres gennem berammelsestiderne. Østre Landsret har beregnet berammelsestiderne i perioden 1983 til 1987, idet man har defineret berammelsestiderne som gennemsnittet af det tidsrum, der i hver afdeling hengår fra forberedelsens slutning indtil det tidspunkt, på hvilket afdelingen kan beramme en almindelig hældags sag (civil eller kriminel) på en dag, der ikke tidligere har været anvendt til berammelse. Berammelsestiden i måneder har udviklet sig således:

Berammelsestid i mdr.	Civile	Kriminelle
1. januar 1983 :	6,5	2,8
1. januar 1984 :	6,4	3,2
1. januar 1985 :	6,4	3,1
1. januar 1986 :	4,9	3,1
1. januar 1987 :	4,4	3,5
1. januar 1988 :	4,8	3,2

Berammelsestiderne for civile sager har således indtil 1987 udvist en faldende tendens, og denne nedbringelse af berammelsestiderne skal ydermere ses på baggrund af, at berammelsestiderne i slutningen af 1970'erne var oppe på 9-10 måneder. Man må imidlertid også for berammelsestiderne i 1987 konstatere en fornyet stigning. Østre Landsret skønner, at berammelsestiderne for civile sager vil øges væsentligt, da

der er et stort antal civile sager under forberedelse. Dette skal ses i sammenhæng med, at der efter Østre Landsrets opfattelse synes at være en tendens til, at domsforhandlingernes varighed er forøget i de senere år, især for så vidt angår nævningesager, og at der endvidere foruden retspleiemæssige reformer, der øger antallet af sager, der skal behandles af domstolene (f.eks. gældssaneringsager og udlændingesager) også er gennemført reformer, der medfører, at der må anvendes længere tid til behandlingen af den enkelte sag (f.eks. ændringerne i reglerne om straffeprocessuelle tvangsindgreb, d.v.s. varetægtsfængsling, isolation, telefonaflytning m.v.).

Med en berammelsestid på ca. 5 måneder i civile sager udgør den samlede behandlingstid fra sagens anlæg til dom i 1. instanssager ca. 1 år, idet sagsforberedelsen ved retten udgør godt 6 måneder. **Forberedelsestiden** i de enkelte sager varierer efter advokaternes ønsker og anmodninger.

I ankesager sker berømmelse til domsforhandling som hovedregel i første retsmøde, således at der i en ankesag fra ankens iværksættelse til dom kan hengå ca. 6 måneder.

I straffesager er behandlingstiden ca. 3-4 måneder i nævningesager fra anklageskriftets modtagelse til domsforhandlingen. I ankesager hengår der - afhængig af statsadvokatens fremsendelse af ekstrakt til landsretten - 1-2 måneder fra ankemeddelelsens modtagelse til sagens berømmelse, således at den samlede behandlingstid normalt udgør 4-5 måneder.

2.3. Vestre Landsret

Vestre Landsret har i dag foruden landsrettens præsident 22 udnævnte landsdommere og et antal konstituerede dommere, der er fordelt på i alt 8 afdelinger.

Siden forhøjelsen af værdigrænsen fra 100.000 kr. til 200.000 kr. pr. 1. juli 1984 har også Vestre Landsret konstateret et mindre fald i antallet af civile sager, der dog i 1987 er afløst af en stigning, jf. også bilag 3:

1983	:	3.125
1984	:	2.743
1985	:	2.713
1986	:	2.737
1987	:	2.958

Antallet af sager under ekspedition (sagsrestancen) har udviklet sig således:

1. januar 1983	:	2.733
1. januar 1984	:	2.594
1. januar 1985	:	2.196
1. januar 1986	:	2.021
1. januar 1987	:	2.181
1. januar 1988	:	2.558

Selv om sagsrestancen har været faldende fra 1983 til 1985, viser tallene igen en stigning i 1986 og 1987. Denne tendens må formodes styrket, for så vidt de mere tidkrævende 1. instanssager er steget mest i antal. Dette ses af følgende specifikation:

	<u>1. instans</u>	<u>Anke</u>	<u>Kære</u>	<u>I alt</u>
1983	1.003	1.530	592	3.125
1984	714	1.431	598	2.743
1985	534	1.392	787	2.713
1986	624	1.357	756	2.737
1987	756	1.440	762	2.958

I Vestre Landsret anvendes et andet berammelsessystem i civile sager end i Østre Landsret. I Østre Landsret sker berømmelsen i det retsmøde, i hvilket forberedelsen sluttes, og berammelsestiden er som nævnt foran tidsrummet indtil domsforhandlingen. Vestre Landsret har skriftlig forberedelse - normalt uden afholdelse af retsmøder. Efter forberedelsens slutning beror sagerne i vedkommende afdeling, og berømmelse sker - i den rækkefølge sagerne er modtaget i landsretten - med 4-5 måneders varsel til de dage, der er ledige

hertil. For sager, der er berammet til domsforhandling i september og oktober 1987, er der foretaget en opgørelse, der viser, at den gennemsnitlige behandlingstid (regnet fra sagerens modtagelse i landsretten til domsforhandling) har udgjort for civile 1. instanssager ca. 2 år, for civile ankesager ca. 1 år 3 måneder - for ægteskabssager dog kun ca. 3 måneder. Den tilsvarende behandlingstid for straffesager var gennemsnitlig ca. 4 måneder.

For straffesager svarer berammelsestiden stort set til behandlingstiden. For civile sager var den gennemsnitlige berammelsestid (fra forberedelsens slutning til domsforhandlingen) i sager, der domsforhandlede i september og oktober måned 1987, ca. 9,5 måneder for såvel 1. instanssager som ankesager .

2.4. Retsplejerådets bemærkninger til de statistiske oplysninger

De foreliggende oplysninger om udviklingen i sagsmængden ved landsretterne sammenholdt med den forventede udvikling i retning af en stigende sagsmængde må efter rådets opfattelse føre til en konstatering af, at der er behov for at søge sagsantallet ved landsretterne begrænset. Der er herved lagt vægt på, at det næppe inden for en overskuelig årrække er muligt at opnå finansiel bevilling til en udvidelse af landsretterne, hvilket vil være påkrævet, hvis landsretterne skal kunne behandle et stigende antal sager, uden at sagsbehandlingstiden øges yderligere. Hertil kommer, at det ikke kan anses for ønskeligt, at landsretterne udvides (væsentligt) ud over deres nuværende størrelse. Et større antal afdelinger vil gøre det vanskeligere at opretholde hver landsrets karakter af en samlet domstol..

Efter rådets opfattelse er den nuværende behandlingstid ved landsretterne væsentlig længere end ønskeligt. Det gælder i civile sager navnlig for Vestre Landsrets vedkommende (ca. 2 år). For begge landsretters vedkommende er der desuden tale om en stigende sagsrestance.

Den relative fordeling mellem antallet af civile sager og straffesager har været nogenlunde konstant, jf. bilag 2 og 3. Af bilag 8 og 9 fremgår, at Østre Landsret efter tidsforbrug ved domsforhandlinger i 1981 anvendte 51,3% af tiden på civile sager mod 54,6% i 1987. Vestre Landsret anvendte i 1983 71,4% af tiden på civile sager mod 65,6% i 1987. Tallene tyder på, at Østre Landsret anvender forholdsvis mere tid på straffesager end Vestre Landsret. Der kan ikke alene på grundlag af de foreliggende tal drages præcise konklusioner om en forskydning i tidsanvendelsen mellem civile sager og straffesager ved hver af de to retter. Tallene viser i øvrigt nødvendigheden af, at behovet for eventuelle ændringer i den civile retspleje af ressourcemæssige grunde vurderes i nær sammenhæng med udviklingen i strafferetsplejen og omvendt.

3. Kriterier for adskillelse af sager, der bør behandles ved landsret

3.1. Indledning

En udskillelse af de sager, der bør undergives kollegial behandling ved landsretten, volder praktiske vanskeligheder. Opdeling efter sagens værdi er et relativt enkelt kriterium. Værdigrænsen for byretsbehandling bygger som nævnt i kapitel 2 på den historiske forudsætning, at småsager vurderet som helhed ikke kunne bære de udgifter og det besvær, der var forbundet med en landsretsprocedure. Der skulle således ikke foretages en nærmere vurdering af, om sagerne var juridisk eller bevismæssigt vanskelige eller principielle. Så længe dette udgangspunkt var gældende, gav et kriterium efter en værdigrænse ikke anledning til de store betænkeligheder.

Efterhånden som værdigrænsen er blevet forhøjet, har man imidlertid måttet erkende, at den er et u hensigtsmæssigt kriterium til at udskille de mere betydningsfulde sager, for hvilke kollegial behandling er påkrævet. Værdien er vel udtryk for den betydning, som parterne må forventes at tillægge sagen, og kan hermed give en antydning af, hvor meget de

er villige til at sætte ind på gennemførelse af sagen - herunder ved appel. Sager om store værdier kan imidlertid være juridisk ukomplicerede, idet de alene beror på en forholdsvis enkel bevisførelse om den faktiske sammenhæng. Dette gælder eksempelvis mange sager om mangler ved fast eiendom og ved byggeri, der udgør en talstærk gruppe af de civile sager ved domstolene. Omvendt kan sager af forholdsvis ringe værdi være af principiel betydning og juridisk komplicerede.

For at sikre, at sidstnævnte gruppe af sager allerede i 1. instans kunne blive undergivet den fornødne grundige behandling, foreslog Retsplejerådet i betænkning nr. 773/1976 (se særlig side 2728) en regel om, at sager, der uanset værdien fandtes at burde begynde ved landsret, skulle kunne henvises dertil af en byret efter en parts begæring. Henvisningsreglen blev gennemført ved lov nr. 260 af 8. juni 1979, der trådte i kraft den 1. januar 1980 samtidig med, at værdigrænsen for byretssager blev forhøjet til 100.000 kr.

3.2. Henvisningsreglen i retsplejelovens § 227

Henvisningsreglen i retsplejelovens § 227, stk. 1, har efter gældende formulering følgende indhold:

- "§ 227. Byretten kan efter begæring af en part henvide de i § 225, nr. 1-4 og 12, nævnte sager til behandling ved landsret, såfremt?
- 1) Sagen er af principiel karakter,
  - 2) sagens udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne,
  - 3) sagen har særlig indgribende betydning for en part,
  - 4) sagen rejses af eller mod en offentlig myndighed eller institution,
  - 5) sagen rejser spørgsmål om anvendelse af fællesmarksret eller fremmed ret eller
  - 6) sagen efter indhentet udtalelse fra landsretten findes mest hensigtsmæssigt at kunne behandles i forbindelse med en anden sag, der verserer ved landsretten."

Henvisningsreglen er hidtil ikke blevet benyttet meget. Af Retsplejerådets udtalelse af april 1983 (Betænkning nr. 994/1983, s. 138) fremgår, at der i 1980 blev henvist 33 sager til Østre Landsret og 16 sager til Vestre Landsret. I de senere forløbne år har landsretterne opgjort antallet af henviste sager således:

	Østre Landsret	Vestre Landsret
1982	9	7
1983	21	17
1984	22	8
1985	29	20
1986	22	18
1987	11	45

Opgørelserne, der beror på landsretternes registreringer, kan for 1985 og 1986 sammenholdes med fordelingen på byretter i bilag 5 og 7. **Indhentede** oplysninger fra byretterne i København, **Århus**, Odense og Aalborg over antallet af henviste sager i 1986 indicerer et noget større antal henviste sager.

Henvisningsreglen vil i sin nuværende formulering også være anvendelig som undtagelse fra en hovedregel om 1. instansbehandling ved byret. Såfremt § 227, stk. 1, praktiseres efter sit indhold, må den antages at være tilstrækkelig rummelig til at sikre henvisning af de sager, for hvilken behandling ved landsret i 1. instans må anses for påkrævet. Målet for en hensigtsmæssig afgrænsning mellem byret og landsret må være, at såvel sager, for hvilke der bør være fri adgang til anke til Højesteret, som sager, for hvilke den kollegiale afgørelsesform må foretrækkes med henblik på at nå en endelig afgørelse i 1. instans, henlægges til landsretten.

Den indtil nu beskedne anvendelse af henvisningsreglen skyldes næppe en restriktiv praksis fra retternes side. Nægtelse af henvisning har efter det for Retsplejerådet oplyste været sjældent forekommende. Dette ses af oplysningerne i Retsplejerådets udtalelse af 15. april 1983 (Betænkning nr. 994/1983 s. 139) og gælder fortsat, efter hvad der senere er oplyst for Retsplejerådet. Man kunne forestille sig, at en begrænset anvendelse af henvisningsreglen ville medføre et stigende antal 3. instansbevillinger eller ansøgninger herom, men det har efter det for rådet oplyste heller ikke været tilfældet, jf. også bilag 12.

Der er grund til at tro, at henvisningsreglen vil blive anvendt væsentligt hyppigere, hvis sagsværdigrænsen ophæves, og alle sager, uanset værdien, henlægges til byret som 1. instans. Henvisningsreglen som grundlag for sagsfordelingen mellem byret og landsret vil have den fordel for parterne, at der gives dem indflydelse på, hvorvidt sagen anses for at være af den art eller det omfang, der tilsiger 1. instansbehandling ved landsret. På det tidlige stadium, hvor der skal tages stilling til spørgsmålet, vil parterne typisk have et bedre kendskab til sagen end retten og derved den bedste forudsætning for at skønne over dens betydning. Det nu bestående henvisningssystem, herunder navnlig de generelle kriterier i § 227, stk. 1, nr. 1-3, synes som nævnt at være egnet til at medvirke til, at de sager, for hvilke 1. instansbehandling ved landsretten - og fri ankeadgang til Højesteret - er af afgørende betydning, også vil kunne blive behandlet ved denne ret.

3.3. Automatisk henvisning m.v.

Retsplejerrådet har overvejet, om den gældende henvisningsregel - i forbindelse med en ophævelse af værdigrænsen og henlæggelse af alle sager uanset værdi til byretterne - bør suppleres med en regel, svarende til den, som rådet foreslog i lovudkastet af 15. april 1983, og hvorefter hver af parterne kunne forlange sager med værdi over 150.000 kr. henvist til landsret. Dette forslag var forbundet med forslaget om forhøjelse af værdigrænsen til det nugældende beløb på 200.000 kr. og skulle gælde for sager med værdi mellem 150.000 og 200.000 kr. Formålet var at indhøste erfaring om, hvorledes en sådan henvisningsregel ville virke. **Forslaget**, der ikke blev gennemført, kunne i øvrigt ses i sammenhæng med den fra 1927 til 1965 gældende henvisningsregel i § 234, stk. 2, der er omtalt i kapitel 2, afsnit 3.1.

En regel om automatisk henvisning kan i forbindelse med en almindelig kompetenceændring ske ved at fastsætte en noget højere værdigrænse, f.eks. på 500.000 kr., således at hver af parterne skal kunne kræve sager over denne værdi behandlet ved landsret.

For en sådan henvisningsregel (der i forhold til retterne vil være obligatorisk, men i forhold til parterne, især sagsøger, fremtræder som en fakultativ landsretsbehandling) taler, at man derved sikrer, at sager, der med ret stor sandsynlighed kan antages at opfylde henvisningskriterierne allerede på grund af sagens værdi, efter en af parternes bestemmelse og uden at afvente en henvisningsprocedure kan forelægges for landsretten som 1. instans.

Imod en automatisk henvisningsregel taler det principielle synspunkt, at det bør være lovgivningsmagten og ikke parterne, der har hovedansvaret for sagsfordelingen. Dertil kommer, at det kan opfattes som mindre heldigt, hvis reglen i praksis bliver anvendt uensartet, således at f.eks. geografiske forhold ville få en afgørende betydning.

Som alternativ til en fri adgang for parterne til at kræve sagen behandlet for landsretten kunne man forestille sig, at parternes ret begrænsedes til en adgang til at forlange en sag - over en vis værdi - forelagt for landsretten til afgørelse af, om henvisning skulle ske. Som et eksempel på en sådan regel kan nævnes den nugældende § 227, stk. 1, nr. 6.

Et krav om, at landsretten på denne måde skulle godkende henvisningen, ville fjerne det tilfældige præg fra kompetencefordelingen, der ligger i, at parterne er rådig herover, og muliggøre en opstilling af visse retningslinier i praksis. På den anden side kan man rejse spørgsmålet, om et sådant system ville få et praktisk anvendelsesområde ved siden af den gældende henvisningsregel i § 227, stk. 1, der ikke har nogen værdigrænse. Denne regel giver, som tidligere påpeget, efter sit indhold mulighed for landsretsbehandling i 1. instans i de tilfælde, hvor der kan antages at være behov for det, herunder fordi sagens værdi er et kriterium også efter den gældende henvisningsordning, jf. § 227, stk. 1, nr. 3, om tilfælde, hvor sagen har særlig indgribende betydning for en part. Forskellen mellem de 2 henvisningsordninger ville være, at det i denne situation skulle være landsretten og ikke parterne, der havde kompetencen til at henvise. Det fore-

kommer ikke hensigtsmæssigt at indføre en sådan dobbeltpetence ved henvisning af sager til landsret, dels efter bestemmelse af en byret, dels efter landsrettens egen bestemmelse. En supplerende henvisningsadgang for sager over en vis værdi må, hvis den skal have selvstændig betydning, formuleres som en adgang for parterne til at kræve sager over en vis værdi behandlet ved landsret og således, at en sagsøger skal kunne anlægge sager over en vis værdi ved landsretten.

Retsplejerådet har særskilt overvejet muligheden for at supplere henvisningsadgangen efter en parts begæring med en selvstændig adgang for byretten til uden begæring at henvide en sag, såfremt dette fandtes påkrævet for at sikre, at sagen blev afgjort ved landsret som 1. instans efter intentionerne i henvisningssystemet.

På forberedelsesstadiet vil det sædvanligvis være parterne, der har de bedste forudsætninger for at skønne over sagens betydning. Der kan dog tænkes tilfælde, hvor retten på baggrund af domstolens erfaringer med lignende sager er i stand til at vurdere sagens betydning og hermed behovet for kollegial behandling.

En sådan henvisningsadgang mod parternes ønske stemmer imidlertid mindre godt med grundlæggende retsprincipper om parternes rådighed over sagen, og den vil være i strid med den traditionelle adgang for parterne til at kunne vedtage byretsbehandling. I praksis må det i øvrigt forventes, at byretsdommeren, hvis der findes anledning hertil, og der ikke er fremsat begæring om henvisning, vil rejse spørgsmålet om henvisning over for parterne. Det vil formentlig være ret sjældent, at en dommer finder grundlag for henvisning, uden at blot en af parterne tilslutter sig dette og fremsætter begæring om henvisning. En tvangshenvisning i denne sjældne situation ville det imidlertid også være vanskeligt at finde en tilstrækkelig begrundelse for og rejse spørgsmål om fri proces i disse sager.

3.4. Konsekvenser

Retsplejerådet har søgt at vurdere de samlede konsekvenser, såfremt der gennemføres en kompetenceomlægning, hvorefter civile sager som udgangspunkt skal anlægges ved byret i 1. instans, men med adgang til henvisning efter de kriterier, der er angivet i den gældende retsplejelovs § 227, suppleret med en bestemmelse om automatisk henvisning for sager med værdi over 500.000 kr.

Det fremgår af de statistiske oplysninger, if. bilag 5 og 7, at der i 1986 ved de to landsretter i alt registreredes 1.690 1. instanssager.

Sagerne kan fordeles således:

	1.	2.	3.	4.	5.	I alt
	Økonomisk værdi 200.000- 500.000	over 500.000	Uden økono- misk værdi	Henvist i medfør af rpl. § 227.	Sager an- lagt mod eller af den off. forvaltn.	
Østre						
Landsret	484	220	72	22	271	1.069
Vestre						
Landsret	294	<u>105</u>	<u>16</u>	<u>18</u>	<u>188</u>	<u>621</u>
lait	778	325	88	40	459	1.690

Sager, der ikke er henvist eller ikke anlagt mod eller af det offentlige, udgjorde således 1.191 sager (kolonne 1-3).

Skal den gældende henvisningsregel i § 227 suppleret med en bestemmelse om automatisk henvisning for sager med værdi af over 500.000 kr. anvendes på disse sager, skønner Retsplejerådet efter sagernes art og formodede økonomiske betydning

for parterne, at der vil være grundlag for henvisning af omkring 1/3 af sagerne, anført i kolonne 1 og 3. Det må endvidere påregnes, at langt den overvejende del af sagerne i kolonne 2 vil blive behandlet af landsretterne som 1. instans, og at kun et mindre antal af sagerne i kolonne 5 vil blive behandlet af byretterne. Hertil kommer, at landsretterne vil skulle behandle flere ankesager fra byretterne. I dag ankes mellem 1 og 2% af de civile sager fra byret til landsret og 7-8% af landsretsafgørelserne i 1. instans til Højesteret. Ankehypigheden fra byret til landsret må antages at blive højere for den gruppe af sager, der efter forslaget vil blive behandlet af byretterne som 1. instans i stedet for af landsretterne.

Efter det anførte er det rådets samlede skøn, at landsretterne vil blive aflastet (som 1. instans og ankeinstans), med omkring 1/3 af de sager, der efter de gældende regler anlægges ved landsretterne som 1. instans, hvilket for 1986 ville have svaret til 500-600 sager. Det må dog understreges, at dette skøn er forbundet med betydelig usikkerhed.

Selv om henvisningsreglen i § 227 ikke suppleres med en regel om automatisk henvisning for sager med værdi af over 500.000 kr., må det fortsat påregnes, at en væsentlig del af sagerne nævnt i kolonne 2 vil blive behandlet af landsretterne som 1. instans. En regel om automatisk henvisning vil derfor primært tjene til præcisering af, at disse sager allerede på grund af deres værdi må antages at opfylde henvisningskriterierne og derfor bør kunne forelægges landsretten direkte som 1. instans, uden at det er nødvendigt at afvente en henvisningsprocedure. En automatisk henvisning vil derfor kunne opfattes som et specialtilfælde af den generelle henvisningsregel.

4. Henlæggelse af yderligere sager til byretsbehandling

Såfremt man ikke finder at burde ophæve værdigrænsen, kunne det overvejes, om andre grupper af sager efter deres art kunne henlægges til byret uanset sagsværdien, jf. § 225, nr. 2-12, som senest ændret ved lov nr. 320 af 4. juni 1986 (funktionærsager 1.

Det vil nok være muligt at udpege sager, som det vil være ønskeligt og samtidig forsvarligt at henlægge til den mere forenkledede byretsbehandling uanset værdien, men det bør være en betingelse, at der kan gives en tilstrækkelig klar afgrænsning af vedkommende sagsgruppe. Denne betingelse vil det formentlig være vanskelig at opfylde, hvis det samtidig skal være en gruppe sager, der forekommer tilstrækkelig hyppigt i praksis til, at udskillelsen af sagerne til behandling ved byret kan give en mærkbar lettelse af landsretterne. Retssager om mangler ved fast ejendom i forbindelse med køb eller bygningsarbejder er som tidligere nævnt en forholdsvis talstærk gruppe sager i domstolenes praksis, og de vil jævnlige uanset værdien være egnede til behandling ved byret. Problemet i sagerne vil oftest være forholdsvis enkle bevisspørgsmål, men behandlingen i retten kan være langvarig, fordi der skal tages stilling til en række påståede mangler. Ligeledes vil netop sagernes mængde (modsat f.eks. mangelssager vedrørende større løsøregenstande) frembringe det brede erfaringsgrundlag, der giver sagen et rutineagtigt præg. Ikke desto mindre vil det dog virke noget tilfældigt at adskille netop disse grupper af sager: køb og salg af fast ejendom og byggeentrepriser vedrørende fast ejendom - til byret.

Retsplejerådet har på grundlag af en gennemgang af journalerne i de to landsretter søgt at opdele de ved landsretterne anlagte 1. instanssager i mere afgrænsede sagskategorier for derved at få et klarere billede af sagernes fordeling. Det må imidlertid konstateres, at de sager, som forekommer i 1. instans ved landsret, er meget forskelligartede, og at det er vanskeligt at pege på nogen sagsgruppe, som efter sin art er særlig egnet til at undergives en mere forenklet sagsbehandling, og som samtidig er tilstrækkelig omfattende til, at det har et rimeligt formål at formulere en særskilt kompetenceregulering for sagsgruppen. Det skal dog i denne forbindelse påpeges, at sager uden økonomisk værdi (anerkendelsessøgsmål) muligt vil kunne udskilles til byretsbehandling, men også denne sagsgruppe frembyder væsentlige forskelligheder.

Rådet har på denne baggrund ikke fundet tilstrækkelig anled-

ning til at iværksætte en mere detaljeret gennemgang af de enkelte ved landsret anlagte sager med henblik på en opdeling af disse efter art og i forbindelse hermed foretage en nærmere analyse af sagerne i relation til behandlingstid og afgørelsesmåde. En sådan gennemgang ville blive meget tidkrævende, uden at der er nogen sikkerhed for, at et sådant omfattende analysearbejde vil kunne føre til et brugbart beslutningsgrundlag for en udskillelse af nye byretssager.

Kapitel 5

Sager OM prøvelse af offentlige forvaltnings-
Myndigheders afgørelse

1. I kommissoriet nævnes som et hovedspørgsmål for Retsplejerådet at tage stilling til, hvordan man i fremtiden bør behandle sager, hvor offentlige forvaltningsmyndigheders afgørelser indbringes for domstolen til prøvelse, herunder især skattesager. Efter det for Justitsministeriet oplyste er det bl.a. behandlingen af sådanne forvaltningssager, som i de senere år har medført en betydelig belastning af landsretterne og Højesteret og deraf følgende lange sagsbehandlingstider.

2. Det fremgår af det statistiske materiale for 1985 og 1986, at sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning udgjorde:

	1985		1986		1987	
	lait	heraf skatte-sager	I alt	heraf skatte-sager	alt	heraf skatte-sager
Højesteret	81	52	71	36	78	45
Østre Landsret	263	113	271	111		
Vestre Landsret	119	114	188	156		

For landsretterne kan sagerne yderligere specificeres efter værdi:

Kr.	Under 200.000	200.000-500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi
<u>1985</u>				
Østre Landsret	99	51	36	77
Vestre Landsret	88	17	8	6
<u>1986</u>				
Østre Landsret	107	44	39	81
Vestre Landsret	112	32	16	28

Andre sager end skattesager udgør for Østre Landsret hovedparten af sagerne, nemlig 150 sager i 1985 og 160 sager i 1986. En gennemgang af disse sager på grundlag af de oplysninger, der fremgår af sagregistret, viser, at ca. 1/4 af sagerne kan henføres til retsplejelovens § 226, stk. 1, nr. 2, og ca. 1/3 til sager, der behandles af landsretten som 1. instans ifølge særlige kompetencebestemmelser. De resterende sager (60-70) har en offentlig myndighed som den ene af parterne og er landsretssager på grund af den almindelige kompetenceregulering i § 22.5, nr. 1, hvorefter værdien er afgørende for kompetencen, d.v.s. sagerne har en værdi over 200.000 kr .

3. Efter retsplejelovens § 226, stk. 1, nr. 2, behandles ved landsretterne:

"2) Sager om prøvelse af afgørelser truffet af et ministerium eller en central statslig klageinstans, der har den øverste administrative kompetence til at træffe afgørelse i sager mellem det offentlige og private. Dette gælder dog ikke de i § 225, nr. 10 og 11, nævnte sager."

Denne generelle regel om prøvelse af de øverste forvaltningsmyndigheders afgørelser, der blev indført ved lov nr. 260 af 8. juni 1979 (i kraft 1. januar 1980) , bygger på Retsplejerådets forslag i betænkning nr. 773/1976, side 56-57. Reglen begrundedes med sagernes ankeagtige karakter og det forhold, at landsretterne måtte anses for det naturlige forum for kritik af de øverste statslige myndigheder.

Retsplejerådet finder fortsat, at disse hensyn bør tillægges afgørende vægt. En ophævelse af § 226, stk. 1, nr. 2, vil nok betyde, at et ret stort antal sager flyttes fra landsret til byret, men samtidig vil en spredning på et langt større antal retter i sig selv rumme større risiko for uensartethed i afgørelserne. Som følge heraf må det forventes, at der vil blive et forholdsvis stort antal anker i disse sager. Det må endvidere påregnes, at parterne hyppigt vil søge - og opnå - 3. instansbevilling på grund af sagernes principielle karakter.

I det omfang, sagerne indbringes for Højesteret som 3. instans, vil ordningen medføre en yderligere forøgelse af den

i forvejen ofte lange instansfølge.

4. Det er i en række særlove bestemt, at sager uanset værdi er landsretssager i 1. instans, jf. kapitel 2, afsnit 1.2. De hensyn, der har været bestemmende herfor, er ofte de samme, som har begrundet reglen i § 226, stk. 1, nr. 2, nemlig sagernes ankeagtige karakter og det forhold, at landsretterne må anses for det naturlige forum for kritik af de øverste statslige myndigheder. Af disse særlovsbestemmelser har skat-testyrelseslovens § 31 om prøvelse af Landskatterettens afgørelser efter sagsantallet størst betydning. Som det fremgår af de statistiske oplysninger i afsnit 2, udgør skattesagerne langt den overvejende del af de sager, der anlægges efter § 226, stk. 1, nr. 2, eller tilsvarende bestemmelser i særlovgivningen.

En arbejdsgruppe har i maj 1987 til skatteministeren afgivet en redegørelse om appelbegrænsning for det offentlige i skattesager (betænkning nr. 1105/1987), og skatteministeren har den 28. oktober 1987 fremsat lovforslag om appelbegrænsning m.m. for det offentlige (Lovforslag nr. L 54).

Efter kommissoriet havde arbejdsgruppen til opgave at undersøge, om retssikkerheden på skatteområdet kan forbedres ved regler om, at skattemyndighederne afskæres fra at appellere landsrettens afgørelser til Højesteret, eller at sådan appeladgang begrænses til at omfatte afgørelser, der er af utvivlsom principiel karakter eller eventuelt af meget vidtrækkende fiskal betydning. I øvrigt blev arbejdsgruppen anmodet om at undersøge, om tilsvarende fordele kan opnås ved at ophæve Skatteministeriets adgang til at indbringe landsskatteretskendelser for domstolene eller begrænse denne adgang til kun at omfatte visse særligt betydningsfulde sager.

Det fremgår af betænkningen side 26-34 og 62-63, at Skatteministeriet i årene 1979-1986 i gennemsnit indbragte 5 sager om året fra Landsskatteretten til landsretterne. Af de i 1985 i alt indbragte 227 skattesager afsagde landsretterne dom i 68 sager, heraf 32 domme ved Østre Landsret og 36 domme ved Vestre Landsret. Skatteyderen havde anlagt 66 af

sagerne og Skatteministeriet 2 sager.

Skatteministeriet appellerer årligt ca. 30 landsretsdomme vedrørende skatteforhold til Højesteret. Heraf afsluttes omkring 2/3 ved, at en iværksat ex tuto-anke ophæves. Der er således reelt tale om ca. 10 sager, hvori Højesteret afsiger dom på foranledning af en anke iværksat af det offentlige. I den overvejende del af disse sager får det offentlige medhold. I 1985 domsforhandlede 22 skattesager ved Højesteret. Heraf havde skatteydere indbragt 13 sager og Skatteministeriet 9 sager. Af de 13 sager, som skatteyderen ankede, er de 11 sluttet med stadfæstelse af landsrettens dom. Af de 9 sager, som Skatteministeriet indbragte, fik ministeriet helt eller delvis medhold i 7 sager.

Arbejdsgruppen peger på, at en ordning med delvis appelbegrænsning kan etableres rent administrativt, ønskes ordningen imidlertid gennemført ved lov, foreslås indføjet en bestemmelse i skattestyrelsesloven efter bestemmelsen i § 33 om ministerens adgang til at indbringe en landsskatteretskendelse for landsretten af følgende indhold:

"§ 33 a. Har landsretten i en sag, der er indbragt for retten efter reglerne i § 29 eller § 33, stk. 4, afsagt dom, kan ministeren for skatter og afgifter ikke anke dommen til Højesteret, medmindre sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor."

Skatteministerens lovforslag af 28. oktober 1987 følger ikke betænkningen, idet kompetencen til at afgøre spørgsmålet om det offentliges anke foreslås henlagt til et særligt appelnavn. Appelnævnet skal afgøre såvel spørgsmålet om indbringelse af Landsskatterettens afgørelse for landsretten som anke af landsrettens dom til Højesteret. Forslaget har følgende ordlyd:

"§ 33 a. Afgørelser, som landsskatteretten har truffet i sager, der vedrører spørgsmål undergivet de almindelige domstoles prøvelse, kan ikke indbringes for domstolene af skatteministeren bortset fra de i stk. 3 nævnte tilfælde.

Stk. 2. Afgørelser, som landsretten har truffet i sager, der er indbragt for retten efter § 29 eller

efter stk. 3, if. stk. 1, kan ikke af skatteministeren indankes for Højesteret, bortset fra de i stk. 3 nævnte tilfælde.

Stk. 3. I ganske ekstraordinære tilfælde, hvor væsentlige interesser for det offentlige i særlig grad tilsiger det, kan det i stk. 4 nævnte appelnævntillade, at afgørelser truffet af landsskatteretten indbringes for landsretten, eller at landsrettens afgørelser som nævnt i stk. 2 indankes for Højesteret.

Stk. 4. Afgørelser efter stk. 3 træffes af et appelnævnt bestående af en formand, der udpeges af justitsministeren, samt af to medlemmer udpeget af henholdsvis Advokatrådet og finansministeren. Formanden skal opfylde de almindelige betingelser for at kunne blive landsdommer. Skatteministeren fastsætter de nærmere regler om nævnets virksomhed.

Stk. 5. Hvor tilladelse efter stk. 3 gives, skal indbringelse af afgørelsen ske under iagttagelse af de almindeligt gældende frister, jf. § 29, stk. 2 og 3, og retsplejelovens § 372."

5. Det er Retsplejerådets principielle opfattelse, at bestemmelser i særlovgivningen om landsretskompetence i almindelighed bør være begrundet i lignende hensyn, som ligger bag bestemmelsen i retsplejelovens § 226, stk. 1, nr. 2. Sager af anden art bør derfor som udgangspunkt anlægges ved byretten i 1. instans, men med adgang til henvisning efter § 227. Opmærksomheden henledes i denne forbindelse særlig på bestemmelsen i § 227, stk. 1, nr. 4, om sager rejst af eller mod en offentlig myndighed eller institution. Ved revision af bestemmelser om centrale administrative klageinstanser eller ved oprettelse af sådanne instanser bør det således overvejes, om der foreligger særlige hensyn, som kan begrunde fravigelse fra § 226, stk. 1, nr. 2. Der henvises til rådets bemærkninger herom i betænkning nr. 773/1976, side 57.

I skattesager vil Landsskatteretten være den 3. administrative instans. Såfremt disse sager skulle anlægges ved byret i 1. instans, og sagen derfor skal via byret og landsret til Højesteret, kan der blive tale om ikke (kun) 5, men 6 instanser. Med en fordeling af skattesagerne på alle byretterne vil det blive vanskeligt at opretholde en ensartet praksis med større ankehypighed til følge. De skattesager, der indbringes for domstolene, og som forinden er afgjort af landsskatteretten, må antages i videre omfang end de fleste andre civile sager at have præjudikatsværdi, og dette taler - set

i sammenhæng med den særlige sagkundskab, landsskatteretten repræsenterer - også for, at sagerne undergives kollegial behandling ved landsretten som 1. instans.

I det omfang, sagerne herefter skal behandles ved landsretterne som 1. instans, vil der efter det almindelige to-instansprincip frit kunne ske anke til Højesteret. Højesteret vil eventuelt kunne aflastes for nogle skattesager, såfremt landsretterne blev den normalt sidste (eneste) domstolsinstans, således at anke til Højesteret betinges af en særlig tilladelse. Som eksempel på sådanne ordninger kan nævnes bistandslovens § 131 (børnefjernelsessager), hvorefter Justitsministeriet undtagelsesvis kan give anketilladelse. Kriteriet kunne eventuelt præciseres på samme måde som betingelserne for 3. instansbevilling, jf. retsplejelovens § 371, stk. 1. Det forekommer dog umiddelbart betænkeligt generelt at indføre en sådan ankebegrænsning.

Af oplysningerne, der er gengivet ovenfor i afsnit 4, fremgår, at der ved Højesteret behandles et større antal anker fra skatteydere end anker fra det offentliges side (i 1985: 13 mod 9). Talmæssigt udgør det samlede antal ankesager om skattespørgsmål, der domsforhandles ved Højesteret, en forholdsvis beskedent andel af det samlede antal domsforhandlede borgerlige sager (i årene 1981-85 i gennemsnit 235 sager). I betragtning af, at en del af disse sager måtte forventes at blive forelagt for Højesteret under alle omstændigheder på grundlag af en regel om tilladelse til anke af principielle skattespørgsmål, er det også på denne baggrund Retsplejerådets opfattelse, at der ikke er tilstrækkelig grund til i retsplejeloven at indføre en generel ankebegrænsning i skattesager.

Kapitel 6

Sø- og Handelsretten i København

1. Sø- og Handelsrettens saglige kompetence omfatter efter retsplejelovens § 9, stk. 3, nr. 1-6, følgende 6 typer sager: sø- og handelssager: straffesager, i hvilke kendskab til søforhold skønnes at være af betydning: søforklaringer: foretagelse af retshandlinger til brug for andre retter i sådanne sager; konkursbobehandling m.v. og sager, der ved særlige lovbestemmelser er henlagt til retten (§ 13 i markedsføringsloven, § 50 i patentloven og § 37 i varemærkeloven).

Bortset fra sager efter markedsføringsloven, hvor Sø- og Handelsrettens stedlige kompetence dækker hele landet, jf. lovens § 13, omfatter Sø- og Handelsretten efter retsplejelovens § 9, stk. 2, stedligt det storkøbenhavnske område. Parterne kan dog vedtage, at en sø- og handelssag, som hører under en byret uden for Storkøbenhavn, skal indbringes for Sø- og Handelsretten, jf. § 9, stk. 4. Endvidere er der i forbindelse med overflytningen i 1986 (lov nr. 320 af 4. juni 1986) af funktionærsagerne til byretterne (§ 225, nr. 3) i § 227, stk. 2, givet hjemmel til at henvise sager mellem arbejdsgivere og deres ansatte til Sø- og Handelsretten. Henvisning kan ske fra alle byretter. Betingelsen er, at en part begærer det, at fagkundskab til sø- og handelsforhold skønnes at være af betydning, og at henvisning er begrundet i en eller flere af bestemmelserne i § 227, stk. 1, nr. 1-5. Dette gælder også for det storkøbenhavnske område, d.v.s. at funktionærsager herfra kun behandles af Sø- og Handelsretten, hvis de er henvist dertil efter bestemmelsen i § 227, stk. 2, jf. § 9, stk. 5. Endelig følger det af de almindelige regler om rettens stedlige kompetence, at retten er kompetent til eksempelvis at behandle sager vedrørende erhvervsvirksomhed, der i øvrigt er omfattet af rettens saglige kompetence, mod personer, der driver den erhvervsmæssige virksomhed i Storkøbenhavn, selv om det ikke er den pågældende persons hjemting, jf. § 237.

Ved sø- og handelssager forstås efter § 6, stk. 5, borgerli-

ge sager, i hvilke fagkundskab til søforhold eller til handelsforhold skønnes at være af betydning. Ved afgørelsen af, om en sag er en sø- eller handelssag, tages særligt hensyn til, om parterne ønsker, at retten skal tiltrædes af sagkyndige medlemmer. Parterne kan vedtage, at en sø- eller handelssag skal behandles ved de almindelige domstole, jf. § 20, stk. 1. Derimod kan parterne ikke vedtage, at en almindelig borgerlig sag skal behandles ved Sø- og Handelsretten.

2. Sø- og Handelsretten modtog i 1984 i alt 630 sager, pådømte 117 sager efter domsforhandling, og der ankedes 38 sager til Højesteret (32,5%). I 1985 modtog retten 670 sager, 157 pådømtes efter domsforhandling og 62 ankedes til Højesteret (39,5%). I 1986 modtog retten 648 sager, 144 pådømtes efter domsforhandling og 64 ankedes til Højesteret (44,5%). I 1987 modtog retten 943 sager, 140 pådømtes efter domsforhandling og 54 ankedes til Højesteret (38,6%). Af de iværksatte anker frafaldes op imod halvdelen, således at sagerne ikke når til domsforhandling i Højesteret.

Sagerne fordelte sig i forhold til indleverede sager således:

	1984 (630)	1985 (670)	1986 (648)	1987 (943)*
Handelssager	44% (275)	42% (282)	55% (356)	41% (386)
Funktionær- sager	37% (237)	37% (247)	26% (167)	4% (37)
Søsager	12% (72)	13% (86)	11% (73)	50% (475)*
Mar kedsførings- sager	0,2% (1)	0,8% (5)	1% (9)	0% (0)
Konkursprocedu- resager	7% (40)	7% (49)	6% (41)	4% (41)
Likvidations- proceduresager	0,8% (5)	0,2% (1)	0,3% (2)	0,4% (4)

* Det store antal indleverede sager i 1987 skyldes ca. 360 ensartede søsager med værdi under 200.000 kr.

For sager pådømt efter domsforhandling er fordelingen:

	<u>1984</u>	(117)	<u>1985</u>	(157)	<u>1986</u>	(144%)	<u>1987</u>	(140)
Handelssager	51%	(60)	41%	(64)	41%	(59)	55%	(77)
Funktionær- sager	29%	(34)	39%	(61)	42%	(61)	22%	(31)
Søsager	12%	(14)	8%	(13)	4%	(6)	9%	(12)
Markedsførings- sager	2%	(2)	0%	(0)	3%	(4)	0,7%	(1)
Konkursprocedu- resager	5%	(6)	12%	(18)	9%	(13)	14%	(19)
Likvidations- proceduresager	1%	(1)	0,6%	(1)	0,7%	(1)	0%	(0)

Handelssager, funktionærsager og søsager er yderligere speci-
ficeret efter værdi (indtil 200.000 kr., 200.000-500.000 kr.
og over 500.000 kr.). Tyngden ligger klart på sager med værdi
under 200.000 kr. Efter indleverede sager udgør andelen af
sager med værdi under 200.000 kr.:

	<u>1984</u>	<u>1985</u>	<u>1986</u>	<u>1987</u>
Handelssager	75% (207)	66% (187)	70% (248)	65% (251)
Funktionærsager	95% (226)	93% (232)	93% (156)	68% (25)
Søsager	65% (47)	65% (56)	60% (44)	92% (438)

Mønstret er det samme for sager pådømt efter domsforhandling:

	<u>1984</u>	<u>1985</u>	<u>1986</u>	<u>1987</u>
Handelssager	78% (47)	67% (43)	64% (38)	64% (49)
Funktionærsager	91% (31)	98% (60)	95% (58)	100% (31)
Søsager	85% (12)	77% (10)	67% (4)	58% (7)

Ankefrekvensen til Højesteret synes stigende med sagsværdien,
uden at der dog kan siges noget sikkert herom.

3. Retsplejerådet har overvejet Sø- og Handelsrettens stil-
ling i domstolssystemet, såfremt det bliver den almindeli-
ge regel, at civile retssager behandles ved byret som 1. in-
stans.

3.1. Sø- og Handelsretten vil umiddelbart kunne bevares med
dens nuværende **arbejdsområde** i forbindelse med en sådan æn-
dring af kompetencefordelingen mellem landsret og byret. Sø-

og Handelsrettens kompetence har da også bestået uafhængig af de ændringer af værdigrænsen, der er gennemført i tidens løb. Betingelsen for at kunne indbringe en civil sag for Sø- og Handelsretten som en sø- eller handelssag er alene, at fagkundskab til søforhold eller handelsforhold skønnes at være af betydning, jf. retsplejelovens § 9, stk. 3, nr. 1, sammenholdt med § 6, stk. 5.

Retten skal efter retsplejelovens § 232 af egen drift påse, at den har saglig kompetence til at behandle en sag. Da der imidlertid efter § 6, stk. 5, ved afgørelse af, om en sag er en sø- eller handelssag, skal tages særligt hensyn til, om parterne ønsker, at retten skal tiltrædes af sagkyndige medlemmer, har Sø- og Handelsretten hidtil administreret bestemmelsen således, at en sag - medmindre sagsøgte rejser spørgsmål herom - kan henvises til en anden ret, såfremt det er åbenbart, at retten ikke har saglig kompetence til at behandle sagen.

Da samtlige Sø- og Handelsrettens afgørelser - bortset fra skifteafdelingens afgørelser - kan appelleres direkte til Højesteret, vil en kompetenceomlægning, der gør byretterne til den normale 1. instans, kunne indbyde til, at sager, der kun med tvivlsom føje er sø- og handelssager, søges anlagt som sådanne ved Sø- og Handelsretten med henblik på at opnå en umiddelbar appeladgang til Højesteret. Det vil være forbundet med nogen vanskelighed for Sø- og Handelsretten, såfremt retten i et væsentligt udvidet omfang skal påse, at retten har den fornødne saglige kompetence til at behandle sagen. Det er endvidere vanskeligt at begrunde, at sø- eller handelssager af mindre betydning kan appelleres direkte til Højesteret, mens denne mulighed ikke eksisterer for sådanne sager af anden art. Endelig kan der rejses tvivl om, hvorvidt der er tilstrækkelig anledning til, at retten sættes med to sagkyndige dommere ved siden af den juridiske retsformand i alle "småsager".

I konsekvens af et forslag om ændret kompetencefordeling mellem landsret og byret bør der derfor efter Retsplejerådets opfattelse ske en vis begrænsning af de sø- og handelssager ,

der behandles ved Sø- og Handelsretten.

En mulighed, der ville være i god overensstemmelse med det foreslåede henvisningssystem i øvrigt, kunne være at ændre reglerne således, at alle sager under en vis værdi skal anlægges ved byret, men med mulighed for henvisning efter påstand til Sø- og Handelsretten. Erfaringerne efter ændringen i 1986 af retsplejelovens § 227, stk. 2, vedrørende sager, der opstår af ansættelsesforhold mellem **arbejdsgivere** og deres ansatte (funktionærsager), tyder på en væsentlig videre anvendelse af denne henvisningsregel end af den tilsvarende regel i retsplejelovens § 227, stk. 1, om henvisning til landsret.

En anden mulighed vil være at lade Sø- og Handelsretten selv udskille de sager, der ikke skønnes at kunne bære en fri ankeadgang til Højesteret, således at Sø- og Handelsretten gives adgang til at henvise disse sager til behandling ved byret. En regel herom vil f.eks. kunne indføres ved i retsplejelovens § 9, stk. 3, nr. 1, at indarbejde kriterierne i § 371 for 3. instansbevilling, således at sø- og handelssager af mindre økonomisk betydning kun henhører under Sø- og Handelsretten, såfremt de er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Hvorvidt disse betingelser er **opfyldt**, skulle Sø- og Handelsretten påse efter den almindelige regel i § 232.

Af hensyn til den praktiske retsanvendelse må det anses for mest hensigtsmæssigt, at reglen formuleres som en særlig henvisningsbestemmelse fra Sø- og Handelsretten til byretten, hvor kriterierne i henvisningsreglen i § 227, stk. 1, ikke er **opfyldt**, og således, at der indføres en lovfæstet **værdigrænse** for denne henvisningskompetence f.eks. på 100.000 kr. Bestemmelsen bør derfor affattes således, at sø- og handelssager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 100.000 kr., skal henvises (oversendes) til vedkommende byret, medmindre sagen er omfattet af en eller flere af henvisningsbestemmelserne, d.v.s. sagen er af principiel karakter, sagens udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne, sagen har særlig indgribende betydning for en part o.s.v.

Samtidig bør det fastsættes, at Sø- og Handelsretten ikke skal kunne henvide en sådan sag, før parterne har haft lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet.

Sø- og Handelsrettens afgørelse vedrørende spørgsmålet om henvisning skal ikke kunne indbringes for højere ret, jf. for så vidt angår tilfælde, hvor henvisning sker, de tilsvarende regler i § 227, stk. 4, og § 230, stk. 2.

I de tilfælde, hvor parterne er enige om, at der er grundlag for henvisning efter den foreslåede nye bestemmelse, og derfor finder Sø- og Handelsrettens afgørelse herom uforholdsmæssig, anlægges sagen ved byretten efter den gældende regel i § 20, stk. 1. I øvrigt finder Retsplejerrådet ikke, at der bør være en særlig regel om, at sager, der er omfattet af henvisningsreglen, af sagsøger kan anlægges ved byretten, der så i givet fald skulle tage stilling til en begæring fra sagsøgte om henvisning til Sø- og Handelsretten.

I konsekvens af forslaget vil byretterne i det storkøbenhavnske område skulle behandle en række sø- og handelssager, der hidtil har været behandlet af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 9, stk. 2. Det vil derfor være nødvendigt at ændre reglerne i retsplejelovens § 18 a og § 18 b vedrørende medvirken af sagkyndige i sø- og handelssager, således at disse regler også gælder for byretter i det storkøbenhavnske område.

Da sagkyndiges medvirken efter disse regler alene er obligatorisk i søsager, må det antages, at byretterne vil udvise nogen tilbageholdenhed med at bestemme, at retten skal tiltrædes af sagkyndige i henviste handelssager.

De efter retsplejelovens § 92 for Østre Landsretskreds beskikkede søkyndige og handelskyndige vil kunne benyttes som sagkyndige også ved byretterne i det storkøbenhavnske område.

I 1986 blev der ud af et samlet sagsantal på 648 anlagt 429

sø- og handelssager ved Sø- og Handelsretten. Heraf havde 292 sager en værdi af under 200.000 kr. Efter Retsplejerådets opfattelse er det ikke muligt nærmere at forudsige, hvor mange sø- og handelssager der vil blive henvist efter den foreslåede bestemmelse. Det må dog antages, at hovedparten af sager under 100.000 kr. vil blive henvist. Havde reglen været gældende i 1986, ville der således formentlig have været henvist ca. 100 sådanne mere banale småsager til de 13 byretter i det storkøbenhavnske område.

3.2. I Retsplejerådets udtalelse af 10. december 1984 om ændringer med henblik på at nedbringe berammelsestiderne ved Højesteret udtalte rådet bl.a., at det skønnedes rimeligt og forsvarligt at henlægge alle sager mellem arbejdsgivere og deres ansatte til behandling ved byretterne uden hensyn til deres økonomiske værdi.

Der burde dog fortsat være mulighed for at få principielle funktionærsager af søretlig eller handelsretlig karakter behandlet ved Sø- og Handelsretten under medvirken af fagkyndige dommere. Retsplejerådet foreslog derfor, at den gældende henvisningsbestemmelse i retsplejelovens § 227 suppleredes af en regel, hvorefter byretterne fra hele landet kan henvise sager mellem arbejdsgivere og deres ansatte om ansættelsesforhold til behandling ved Sø- og Handelsretten. Dette forslag blev som nævnt ovenfor gennemført i 1986 (lov nr. 320 af 4. juni 1986).

Retsplejerådet har overvejet, hvor vidt det ville være hensigtsmæssigt at skabe adgang til, at også andre sagstyper end sager om ansættelsesforhold kan henvises til Sø- og Handelsretten for derved at udnytte rettens særlige sagkundskab inden for dens saglige kompetenceområde. Man kunne således forestille sig en ordening, hvorefter søsager anlagt uden for Sø- og Handelsrettens stedlige kompetenceområde skal kunne henvises til denne ret. Herfor taler, at det er en velafgrænset sagskategori, samt det forhold, at det i den konkrete situation kunne være at foretrække fremfor at nedsætte en særlig søret efter retsplejelovens § 18 a. For handelssagernes vedkommende ville en tilsvarende henvisningsadgang forment-

lig indebære ikke ubetydelige afgrænsningsmæssige problemer.

Retsplejerådet har indhentet oplysninger fra samtlige 71 civilretter uden for Sø- og Handelsrettens område om anvendelsen af sagkyndige meddommere i civile sager i 1986 i henholdsvis søsager efter retsplejelovens § 18 a, handelssager efter § 18 b, sager om kollektive afskedigelser efter § 18 c, og konkurssager efter § 18 d, jf. bilag 10. Det fremgår heraf, at 18 retter har anvendt søkyndige meddommere i i alt 57 sager. Den overvejende del af disse sager vedrører søforklaringer, som efter deres art og formål bør afgives snarest muligt for den byret, hvorunder vedkommende havn hører, jf. princippet i sølovens § 304. Der er ved de samme retter i 1986 alene anvendt sagkyndige meddommere i 1 handelssag og i 2 sager om kollektive afskedigelser.

En udvidet henvisningsadgang vil efter Retsplejerådets opfattelse nok være gennemførlig, men man finder ikke tilstrækkeligt grundlag for at fremkomme med forslag herom, både under henvisning til de statistiske oplysninger og det forhold, at den gældende ordning synes at fungere tilfredsstillende. Mange af de sager, der behandles af de lokale byretter, har næppe en sådan betydning, at der bør pålægges de mødende den større byrde, det ville være at skulle rejse til København. Sagerne vil endvidere af hensyn til skibenes videre fart kunne være af hastende karakter, og dette taler også imod at fjerne dem fra lokalområdet.

3.3. Det kunne endvidere overvejes at udnytte rettens særlige sagkundskab ved at gøre Sø- og Handelsretten til ankeinstans i funktionærsager og måske også i andre sagskategorier, f.eks. søsager fra hele landet eller måske kun henviste søsager for Storkøbenhavn og herved også aflaste landsretterne og navnlig Østre Landsret for en del sager.

Der kan imidlertid anføres principielle betænkeligheder ved en sådan ændring i appelreglerne. Ved lov nr. 187 af 9. maj 1984 gennemførtes den ordning, at Sø- og Handelsrettens skifteafdelings afgørelser i sager om gældssanering kæres til Østre Landsret, jf. konkurslovens § 252, stk. 2. Senere er

konkurslovens § 252 ved lov nr. 320 af 4. juni 1986 blevet ændret således, at anke og kære af Sø- og Handelsrettens skifteretsafgørelser nu sker til Østre Landsret og ikke til Højesteret. Retsplejerådet foreslog i sin udtalelse af 10. december 1984, at kun afgørelser, truffet af Sø- og Handelsrettens skifteafdeling uden deltagelse af sagkyndige meddommere, skulle indbringes for Østre Landsret. Kriteriet for ankekompetencen var således, om sagkyndige havde medvirket i afgørelsen. Den vedtagne affattelse af konkurslovens § 252, hvorefter Sø- og Handelsrettens skifteafdelings afgørelser ankes til østre Landsret, er udtryk for et ønske om, at aflastningen af Højesteret blev så stor som mulig, og at ordningen samtidig skulle gøres så enkel som mulig.

De anførte ændringer i Sø- og Handelsrettens skifteafdelings stilling stemmer mindre godt med en tanke om at gøre retten til ankeinstans.

Retsplejerådet finder i øvrigt - og mere principielt - at der næppe er behov for en yderligere ankeinstans efter landets størrelse. En sådan nyordning vil kunne påvirke de almindelige bestræbelser på at opretholde retsenhed.

På den anden side er det rådets opfattelse, at en aflastning af Højesteret ikke bør søges gennemført ved i videre omfang end ved ændringen i 1986 at gøre Østre Landset til ankeinstans i forhold til Sø- og Handelsretten.

Kapitel 7

Retsplejerådets forslag

1. Retsplejerådet stiller på grundlag af de i kapitel 4 anførte overvejelser forslag om, at civile retssager som almindelig regel behandles ved byret som 1. instans. Forslaget indebærer, at alle civile sager uanset deres økonomiske værdi og uanset sagernes art skal anlægges ved byret, medmindre andet er bestemt i retsplejeloven eller anden lovgivning.

Efter de gentagne forhøjelser af værdigrænsen er behandling ved byret blevet den praktiske hovedregel, selv om de gældende kompetenceregler i retsplejelovens §§ 224-226 fortsat angiver behandling ved landsret som den formelle hovedregel for civile sager. Sagsværdien er som tidligere nævnt ikke et hensigtsmæssigt kriterium, når opgaven er at udskille det mindre antal sager, der har en sådan betydning, at de bør **under-**gives kollegial behandling i 1. instans med fri ankeadgang til Højesteret.

En udskillelse efter de kriterier, der er opstillet i henvisningsreglen i retsplejelovens § 227, stk. 1, må som nærmere anført i kapitel 4, afsnit 3.2., antages at give mulighed for, at de nævnte mere betydningsfulde sager kommer for landsretten som 1. instans. Det forudsætter, at parterne og deres advokater er opmærksomme herpå ved sagens anlæg.

De betænkeligheder, der kan anføres ved en så **gennemgribende** kompetenceændring, vil navnlig kunne bestå i forslagets betydning i Højesterets stilling som ordinær domstolsinstans. Der vil være en risiko for, at antallet af sager, som frit kan indbringes for Højesteret, vil falde betydeligt - selv med en udbredt anvendelse af henvisningsreglen - og konsekvensen kunne være et forøget antal ansøgninger om 3.instansbevilling, ligesom Højesterets almindelige muligheder for at sikre en ensartet retsudvikling kunne tænkes svækket. Rådet finder imidlertid, at henvisningsreglen, som efter en generel kompetenceomlægning må antages at få et væsentligt større anvendelsesområde end hidtil, vil være

et hensigtsmæssigt middel til at sikre, at betydningsfulde og principielle sager vil kunne undergives landsretsbehandling i 1. instans. Højesteret vil herved kunne virke som almindelig ankeinstans i disse sager og således bevare en u-svækket placering i retssystemet.

Rådet foreslår ud over henvisningsbestemmelser svarende til den gældende § 227, stk. 1, en "automatisk" henvisningsregel som skitseret i kapitel 4, afsnit 3.3. Det foreslås således, at sager om krav, der har en økonomisk værdi af over 500.000 kr., skal henvises til behandling ved landsret, såfremt en af parterne begærer det. Endvidere skal en sagsøger efter eget valg umiddelbart kunne anlægge sådanne sager ved landsretten. Reglen vil imødekomme nogle af de betænkeligheder, der som anført foran kan fremføres mod den foreslåede generelle kompetenceomlægning fra landsret til byret. Bestemmelsen vil give give adgang til, at alle sager af værdi over 500.000 kr. kan indbringes for landsret som 1. instans, og kan for så vidt komme til at svare til en forholdelse af værdigrænsen fra 200.000 til 500.000 kr.

Rådet tillægger det imidlertid afgørende vægt, at der gennem de i øvrigt foreslåede regler sker en principiel ændring, hvorved den almindelige kompetence overføres fra landsret til byret, og hvorved sagernes indhold og karakter gennem henvisningsbestemmelserne i forslaget § 226, stk. 1 (svarende til den nugældende § 227, stk. 1) bliver gjort til det afgørende kriterium for, hvilke sager der bør udskilles til den mere grundige landsretsbehandling.

Den "automatiske" henvisningsregel for sager med en økonomisk værdi af over 500.000 kr. må i denne forbindelse ses som en specialregel, der i forhold til den mere almindeligt holdte bestemmelse i forslaget § 226 (nuværende § 227) stk. 1, nr. 3, angiver, at sager med værdi over det nævnte beløb efter det gældende prisniveau er af en sådan "særlig indgribende betydning for en part", at særskilt stillingtagen her til fra byretsdommerens side skulle være overflødig.

Retsplejerådet stiller i konsekvens af overvejelserne i ka-

pitel 5 ikke forslag om ændring af retspleielovens § 226, stk. 1, nr. 2 (hvorefter sager om prøvelse af afgørelser truffet af et ministerium eller en central statslig klageinstans henhører under landsretten i 1. instans) eller af de i særlovgivningen, herunder skattestyrelseslovens § 31, indeholdte regler om landsretskompetence.

Der stilles efter det i kapitel 6 anførte heller ikke forslag om ændringer i Sø- og Handelsrettens nuværende arbejdsområde. Derimod foreslås det i konsekvens af forslaget om en ændret kompetencefordeling mellem landsret og byret, at der indføres en adgang for Sø- og Handelsretten til at henvise sø- og handelssager, der har en økonomisk værdi af højest 100.000 kr., til vedkommende byret efter tilsvarende kriterier som i forslagets § 226, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til rådets lovudkast med bemærkninger i kapitel 8.

2. En gennemførelse af rådets forslag må give anledning til nærmere overvejelse af, i hvilket omfang det vil være nødvendigt at tilføre byretterne yderligere ressourcer som følge af, at et større antal sager skal finde deres afgørelse i byretterne. De i bilag 5 og 7 givne oplysninger om, hvorledes de i 1986 ved landsretterne anlagte sager ville være blevet fordelt på byretterne, hvis den nu foreslåede kompetenceregulering havde været gældende, kan give en vis vejledning om, hvilken forøgelse af arbejdsbyrden den foreslåede ændring må forventes at få for de enkelte byretter. Det er dog vanskeligt på forhånd at danne sig et skøn herover på grund af usikkerheden om, hvilken anvendelse henvisningsreglerne vil få i praksis. Som anført i kapitel 4, afsnit 3.4, anslår rådet, at der skønsmæssigt vil være grundlag for en aflastning af landsretterne med 1/3 af de hidtidige 1. instans sager, der i så fald fordeles på byretterne.

Det bemærkes i øvrigt, at retsafgiften er den samme, uanset om sagen anlægges ved byret eller landsret i 1. instans, og at der ikke skal betales ny retsafgift, når en sag henvises til anden ret.

Den ændrede kompetencefordeling vil medføre, at kvalitativt vanskeligere, faktiske og retlige spørgsmål skal prøves i byretten, således at det vil være naturligt at stille øgede krav til såvel de dommere og dommerfuldmægtige, der beklæder retten, som til de advokater og advokatfuldmægtige, der optræder som rettergangsfuldmægtige. Det vil derfor være ønskeligt, at advokater efter gennemførelsen af den foreslåede kompetenceomlægning i særlig grad er opmærksomme på sværhedsgraden i den enkelte sag, som overlades til fuldmægtigens udførelse. Uden at rådet finder det muligt eller hensigtsmæssigt at opstille en generel regel om mødeberettigelse, findes det at måtte anses for en selvfølge, at kun fuldmægtige, der opfylder kravene til at opnå proceduretilladelse for landsretten, selvstændigt procederer de overførte sager bortset fra de ganske ordinære.

Retsplejerådet finder ikke, at en kompetenceomlægning vil forringe advokatfuldmægtiges muligheder for at finde egnede prøvesager med henblik på at opnå møderet for landsret. Kompetenceomlægningen giver derfor ikke rådet anledning til overvejelser om ændring af retsplejelovens § 133. Der må efter forslaget gennemførelse fortsat antages at være tilstrækkelige muligheder for at aflægge prøve i sager, der er anlagt ved landsretten som 1. instans, eller hvor sagen er henvist til landsretten som 1. instans, ligesom der fortsat vil være mulighed for at opnå møderet for landsret på grundlag af udførelse af egnede ankesager. Kun såfremt disse forventninger måtte vise sig ikke at kunne indfries, vil der være grundlag for at tage spørgsmålet op til selvstændig vurdering.

Kapitel 8

Udkast til lov om ændring af retsplejeloven med bemærkninger1. lovudkast

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 567 af 1. september 1986 som ændret ved lov nr. ..., foretages følgende ændringer:

S 1

1. I § 9 indsættes efter stk. 3, som nyt stykke:

"Stk. 4. Sø- og handelssager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 100.000 kr., henvises af Sø- og Handelsretten til vedkommende byret, medmindre de er omfattet af en eller flere af bestemmelserne i § 226, stk. 1, nr. 1-5, eller behandling findes mest hensigtsmæssigt at kunne ske i forbindelse med en anden sag, der verserer ved Sø- og Handelsretten. Inden Sø- og Handelsretten træffer afgørelse om henvisning, skal parterne have lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet. Sø- og Handelsrettens kendelse om spørgsmålet kan ikke indbringes for højere ret."

Stk. 4 og 5 bliver herefter stk. 5 og 6.

2. I § 9, s t k. 4, der bliver stk. 5, indsættes efter "når parterne er enige herom": ", jf. dog stk. 4".

3. I § 9, stk. 5, der bliver stk. 6, ændres "§ 227, stk. 2" til: "§ 226, stk. 3".

4. i § 18 a, stk. 1, og § 18 b, 1. pkt., indsættes efter "Uden for det i § 9, stk. 2, nævnte område": "og ved henvisning efter § 9, stk. 4,".

5. §§ 224-227 affattes således:

"S 224. Borgerlige retssager behandles i 1. instans ved byret, medmindre andet er bestemt i denne eller anden lov.

5 225. Ved landsret behandles i 1. instans sager om prøvelse af afgørelser truffet af et ministerium eller en central statslig klageinstans, der har den øverste administrative kompetence til at træffe afgørelser i sager mellem det offentlige og private. Dette gælder dog ikke de i lovens kapitel 43 a og 43 b omhandlede sager.

Stk. 2. Parterne kan vedtage, at sager, der efter stk. 1 er landsretssager, skal behandles ved byret.

5 226. Byretten kan med undtagelse af de i stk. 2 og 3 nævnte sager efter begæring af en part henvise en sag til behandling ved landsret, såfremt:

- 1) Sagen er af principiel karakter,
- 2) sagens udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne,
- 3) sagen har særlig indgribende betydning for en part,
- 4) sagen rejses af eller mod en offentlig myndighed eller institution,
- 5) sagen rejser spørgsmål om anvendelse af fællesmarkedsret eller fremmed ret, eller
- 6) sagen efter indhentet udtalelse fra landsretten findes mest hensigtsmæssigt at kunne behandles i forbindelse med en anden sag, der verserer ved landsretten.

Stk. 2. Reglerne i stk. 1 gælder ikke for de i kapitel 42, 42 a, 43, 43 a, 43 b og 44 omhandlede sager.

Stk. 3. Byretten kan efter begæring af en part henvise sager, der opstår af ansættelsesforhold mellem arbejdsgivere og deres ansatte, til behandling ved Sø- og Handelsretten i København, såfremt fagkundskab til sø- og handelstorhold skønnes at være af betydning for sagens afgørelse, og henvisningen er begrundet i en eller flere af bestemmelserne i stk. 1, nr. 1-5.

Stk. 4. Begæring om henvisning efter stk. 1 og 3 skal så vidt muligt fremsættes i 1. retsmøde eller, såfremt sagen forberedes skriftligt, før skriftvekslingens slutning. Retten kan dog i særlige tilfælde henvise sagen efter en begæring, der fremsættes senere, men dog inden domsforhandling er begyndt.

Stk. 5. Afgørelse af, om sagen skal henvises eller ikke, træffes ved kendelse. En kendelse, hvorved sagen henvises, kan ikke indbringes for højere ret.

S 227. Sager om krav, der har en økonomisk værdi over 500.000 kr., skal henvises til behandling ved landsret, såfremt en af parterne begærer det. Reglerne i § 226, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Sagsøger kan endvidere anlægge de i stk. 1 nævnte sager ved landsretten."

5 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den .....

Stk. 2. Sager, der er anlagt inden lovens ikrafttræden, behandles efter de hidtil gældende regler.

2. Beaerkinger til lovudkastet

Til nr. 1 (59, stk. 4).

Efter den foreslåede bestemmelse skal Sø- og Handelsretten henvise sø- og handelssager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 100.000 kr., til vedkommende byret, medmindre sagen er omfattet af en eller flere af de i forslaget til § 226, stk. 1, nævnte bestemmelser. De sager, der ved særlig lov, f.eks. markedsføringsloven, er henlagt til Sø- og Handelsretten, berøres ikke af den foreslåede nye regel.

Til nr. 2 (59, stk. 5).

Ved tilføjelsen af "jf. dog stk. 4" præciseres, at Sø- og Handelsretten også vil kunne henvise en sø- og handelssag til en byret uden for det storkøbenhavnske område efter den nye regel i stk. 4, såfremt sagen er indbragt for Sø- og Handelsretten ved en aftale mellem parterne.

Til nr. 3 (59, stk. 6).

Ændringen er alene en konsekvens af, at reglen i § 227, stk. 2, foreslås placeret i § 226, stk. 3, jf. nr. 5.

Til nr. 4 (518 a og 518 b).

Ændringerne indebærer, at byretterne i det storkøbenhavnske område ved behandlingen af henviste sø- og handelssager efter den foreslåede nye regel i § 9, stk. 4, tiltrædes af sagkyndige efter reglerne i § 18 a og § 18 b.

Om baggrunden for forslagene i nr. 1-4 henvises i øvrigt til kapitel 6, afsnit 3.1.

Til nr. 5 (SS 224-227).

Ved den ændrede affattelse af § 224 gøres byretterne til 1. instans i civile sager i overensstemmelse med Retsplejerådets forslag i kapitel 7. Landsrettens kompetence som 1. instans i civile sager kræver særlig lovhjemmel enten i retsplejeloven eller anden lovgivning.

Sådan lovhjemmel foreligger efter forslaget § 225 i sager

om prøvelse af afgørelser truffet af de øverste statslige forvaltningsmyndigheder. Bestemmelsen i stk. 1 svarer med sproglige ændringer til den nugældende § 226, stk. 1, nr. 2, og i stk. 2 foreslås adgangen til at vedtage byretsbehandling opretholdt. Der kan herom henvises til Retsplejerådets betænkning nr. 773/1976 om rettens kompetence og arbejdsform i borgerlige sager, side 56-57. Endvidere indeholder den gældende særlovgivning en række bestemmelser om, at visse sager uanset værdi er landsretssager, jf. kapitel 2, afsnit 1.2.

Bestemmelsen i forslagets § 226, stk. 1, giver byretterne mulighed for efter en parts begæring at henvise en sag til behandling ved landsret som 1. instans.

Henvisningsgrundene svarer til de nugældende efter retsplejelovens § 227, stk. 1. Der henvises herom til betænkning nr. 773/1976, side 27-30.

Undtagelserne i stk. 2 svarer til de sager, der ikke kan henvises til landsretten efter den gældende § 227, stk. 1.

§ 226, stk. 3-5, er med rent redaktionelle ændringer identiske med de gældende bestemmelser i § 227, stk. 2-4.

Forslagets § 227 indeholder en "automatisk" henvisningsregel for sager om krav, der har en økonomisk værdi af over 500.000 kr. En sagsøger skal efter eget valg umiddelbart kunne anlægge sådanne sager ved landsretten. Det præciseres herved, at disse sager oftest er af så indgribende betydning for parten, at særskilt kendelse om henvisning ikke findes påkrævet. For at fremme sagsgangen kan sagsøgeren anlægge sagem direkte ved landsretten uden forudgående henvisning. Således som bestemmelsen er formuleret, vil den omfatte alle sager med økonomisk værdi af over 500.000 kr. I modsætning til de gældende bestemmelser i § 225, nr. 2 og 3, vil der derfor også i **færdselserstatningssager** og **funktionær-sager** være adgang til automatisk at forvente at indbringe sagen for landsretten. Med en værdigrænse på 500.000 kr. skønnes der ikke grund til at forvente en væsentlig øget tilgang

af disse sager til landsretterne.

Om baggrunden for forslagene til § 226 og § 227 henvises særligt til kapitel 4, afsnit 3, og kapitel 7.

Det bemærkes, at det ved en fremsættelse af rådets forslag vil være nødvendigt med en række konsekvensændringer for så vidt angår andre bestemmelser i retsplejeloven, herunder § 132, § 136, § 230, § 231 og §§ 249-251.

BILAG

Retsplejelovens kapitel 21

Kapitel 21 Saglig kompetence

§ 224. Borgerlige retssager behandles i 1. instans ved byret eller landsret efter reglerne i dette kapitel, medmindre andet er bestemt i denne eller anden lov.

§ 225. Ved byretterne behandles:

- 1) Sager om krav, der har en økonomisk værdi af højst 200.000 kr.
- 2) Sager om erstatning uden for kontraktforhold for skader, der er opstået i forbindelse med færdsel på vej, som benyttes til almindelig færdsel af en eller flere færdselsarter.
- 3) Sager, der opstår af ansættelsesforhold mellem arbejdsgivere og deres ansatte.
- 4) Sager om servitutter og brugsrettigheder over fast ejendom.
- 5) Sager om ejendomsdom, jfr. § 476.
- 6) Sager om mortifikation af dokumenter, servitutter, brugsrettigheder og grundbyrder, jfr. § 477.
- 7) Sager om ægteskab eller forældremyndighed, jfr. § 448.
- 8) Faderskabssager, jfr. § 456 a. stk. 1 og 2.
- 9) Sager om umyndiggørelse og lavværge-mål, jfr. kap. 43.
- 10) Sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse, jfr. kap. 43 a.
- 11) Sager om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke, jfr. kap. 43 b.
- 12) Private straffesager, jfr. § 725, for så vidt der ikke påstås højere erstatning end 200.000 kr.

§ 226. Ved landsretterne behandles:

- 1) Sager, der ikke i medfør af § 225 er byretssager.
- 2) Sager om prøvelse af afgørelser truffet af et ministerium eller en central statslig kla-

geinstans, der har den øverste administrative kompetence til at træffe afgørelse i sager mellem det offentlige og private. Dette gælder dog ikke de i § 225, nr. 10 og 11, nævnte sager.

Stk. 2. Parterne kan vedtage, at sager, der efter stk. 1 er landsretssager, skal behandles ved byret.

§ 227. Byretten kan efter begæring af en part henvise de i § 225, nr. 1-4 og 12, nævnte sager til behandling ved landsret, såfremt:

- 1) Sagen er af principiel karakter,
- 2) sagens udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne,
- 3) sagen har særlig indgribende betydning for en part,
- 4) sagen rejser af eller mod en offentlig myndighed eller institution,
- 5) sagen rejser spørgsmål om anvendelse af fællesmarkedsret eller fremmed ret eller
- 6) sagen efter indhentet udtalelse fra landsretten findes mest hensigtsmæssigt at kunne behandles i forbindelse med en anden sag, der verserer ved landsretten.

Stk. 2. Byretten kan efter begæring af en part henvise de i § 225, nr. 3, nævnte sager til behandling ved sø- og handelsretten i København, såfremt

- 1) fagkundskab til sø- og handelsforhold skønnes at være af betydning for sagens afgørelse, og
- 2) henvisning er begrundet i en eller flere af bestemmelserne i stk. 1, nr. 1-5.

Stk. 3. Begæring om henvisning efter stk. 1 og 2 skal så vidt muligt fremsættes i 1. retsmøde eller, såfremt sagen forberedes skriftligt, før skriftvekslingens slutning. Retten kan dog i særlige tilfælde henvise sagen efter en begæring, der fremsættes senere, men dog inden domsforhandling er begyndt.

Stk. 4. Afgørelse af, om sagen skal henvises eller ikke, træffes ved kendelse. En kendelse, hvorved sagen efter stk. 1 eller stk. 2 henvises til landsret eller sø- og handelsretten, kan ikke indbringes for højere ret.

§ 228. Sagens værdi bestemmes efter påstanden i stævningen. Omfatter påstanden flere krav fra samme part, er sagens værdi den samlede værdi af disse krav. Renter, sagsomkostninger og værdien af en modydelse, hvoraf krav måtte være betinget, medregnes ikke.

Stk. 2. Angår påstanden en ydelse, der skal betales et ubestemt antal gange, beregnes værdien ved at multiplicere ydelserne pr. år med 10. Angår påstanden en ydelse, der skal betales et bestemt antal gange, beregnes værdien ved at multiplicere ydelsen pr. gang med antallet af gange, ydelsen skal betales. Værdien kan dog ikke overstige ydelserne pr. år multipliceret med 10. Er ydelserne ikke af samme størrelse, lægges ydelserne for det sidste år inden sagens anlæg til grund for beregningen.

§ 229. Kan sagens værdi ikke bestemmes på grundlag af påstanden i stævningen, men angår sagen dog krav af økonomisk værdi, skal sagsøgeren anslå værdien så nøjagtigt som muligt. Om fornødent ansætter retten værdien ved et skøn.

§ 230. Udvides påstanden i en sag om krav af økonomisk værdi, der er anlagt ved byret i henhold til § 225, nr. 1, ud over den i denne bestemmelse nævnte grænse, kan retten ved kendelse henvise sagen til fortsat behandling ved landsretten, medmindre parterne vedtager byretsbehandling, jfr. § 226, stk. 2.

Stk. 2. Kendelse, hvorved byretten efter stk. 1 henviser sagen til landsret, kan ikke indbringes for højere ret.

§ 231. Ændres påstand eller anbringender i en sag, der er anlagt ved landsret, således at sagen efter reglerne i § 225 skulle behandles ved byret, vedbliver landsretten med at være kompetent. Det samme gælder, hvis enkelte dele af sagen, der hver for sig ville høre under byret, udskilles til særskilt behandling eller påkendelse efter § 253.

§ 232. Retten påser af egen drift, at den har saglig kompetence til at behandle sagen.

Stk. 2. Har retten ikke saglig kompetence til at behandle sagen eller et af de rejste krav, henviser den sagen eller kravet til afgørelse ved rette domstol, såfremt sagen eller kravet hører under en almindelig domstol eller boligret. Retten kan dog beslutte at færdigbehandle sagen, såfremt kompetence-spørgsmålet først kommer til afgørelse under sagens gang.

Stk. 3. Afgørelse om henvisning træffes ved kendelse. Er retten ikke kompetent, og kan henvisning ikke ske, afviser retten sagen ved dom.

§§ 233–234. (Ophævet).

Udviklingen i sagsantallet ved Østre Landsret
(registrerede sager)

År	Civile sager	Straffe sager	lait	Afgjorte sager	Antal afd.	Reg.sager pr. afd.	Afgjorte sager pr. afd.
1960	2302	2091	4393	4400	10	439	440
1961	2381	2147	4528	4437	10	453	444
1962	2497	2079	4576	4452	10	458	445
1963	2667	2168	4835	4697	10	484	470
1964	2798	2239	5037	4856	10	504	486
1965	2440	2407	4847	5195	11	440	472
1966	2456	2435	4891	4703	11	445	428
1967	2534	2514	5048	4999	11	460	454
1968	3107	2938	6045	5634	11	550	511
1969	3151	3054	6205	6114	12	517	510
1970	3235	3293	6528	6470	13	502	498
1971	3339	3531	6870	6436	13	528	495
1972	3421	3884	7305	6633	13	562	510
1973	3530	3354	6884	6638	13	529	511
1974	4334	3531	7865	7360	15	524	490
1975	3190	3594	6784	7184	15	452	479
1976	2850	3576	6426	6566	15	428	438
1977	3155	3660	6815	6620	15	454	441
1978	3348	3928	7276	6998	15	485	457
1979	4056	4077	8133	7787	17	478	458
1980	3167	4398	7565	7548	17	445	444
1981	3587	4738	8325	8235	17	489	484
1982	3667	4478	8165	8319	17	480	488
1983	3736	4374	8110	8441	18	450	469
1984	3431	3909	7340	7053	18	408	392
1985	3266	3888	7154	7351	17	421	432
1986	3217	3871	7088	7040	16	443	440
1987	3713	4026	7739	7357	16	484	460

En af Østre Landsrets 18 afdelinger blev nedlagt den 1. juli 1985. En af Østre Landsrets afdelinger har siden 1. november 1985 fungeret med 4 dommere, og yderligere 2 afdelinger har fungeret med 4 dommere siden 1. august 1986. Fra sidstnævnte dato har Østre Landsret haft 16 afdelinger.

Udviklingen i sagsantallet ved Vestre Landsret
(registrerede sager)

Ar	Civile sager	Straffe ssager	lait	Afgjorte sager	Antal afd.	Reg.sager pr. afd.	Afgjorte sager pr. afd.
1960	746	1000	1746	1567	7	249	223
1961	754	1004	1758	1457	7	251	208
1962	827	956	1783	1630	7	254	232
1963	875	981	1856	1610	7	265	230
1964	9 26	1079	2005	1764	7	286	252
1965	952	118 4	2136	1868	7	305	266
1966	968	1243	2211	2016	7	316	288
1967	952	1287	2239	2024	7	319	289
1968	1011	1475	2486	2256	7	355	322
1969	1023	1590	2613	2264	7	373	323
1970	1134	19 32	3066	29 32	7	438	418
1971	1336	2260	3596	339 3	7	514	485
1972	1343	2499	3842	3662	7	549	523
1973	1462	2200	3662	3667	7	524	524
1974	1660	.2412	4072	3995	8	509	499
1975	17 25	2275	4000	3905	7	571	558
1976	1761	2233	3994	3775	7	571	539
1977	19 65	22 39	4204	4174	8	526	522
1978	2185	2255	4440	4400	B	555	530
1979	2380	2641	5021	4667	8	627	583
1980	2771	2771	5542	5075	8	692	634
1981	3221	2815	6036	5528	8	754	691
1982	3155	2745	5900	5725	8	715	694
1983	3125	27 98	5923	5992	9	658	666
1984	2743	2628	5371	5882	9	596	653
1985	2713	249 2	5205	5397	9	578	599
1986	2737	2694	5431	5156	8	679	644
1987	29 58	264 8	5606	5266	8	701	658

Vestre Landsret har fra 1. juni 1977 til 1. oktober 1982 og igen fra 1. januar 1986 haft 8 afdelinger. En yderligere 9. afdeling fra 1. oktober 1982 blev således nedlagt 1. januar 1986.

Civile t. Inatanaaager registreret ved Østre Landsret 1 1985, fordelt på de byretter, som aagerne skulle være anlagt ved, hvis byretterne var kompetente.

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist 1 •edfør år rpl. 1 227	Sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesager	I alt
	200.000- 500.000	over 500.000			Under 200.000	200.000- 500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
København	166	92	62	13	37	25	19	35	42	449
Frederiksber	4	3	4	0	0	0	1	3	0	15
Gentofte	19	4	7	0	5	3	2	3	7	43
Lyngby	14	8	4	0	3	1	1	0	3	31
Gladaaxe	2	2	4	0	0	1	1	1	0	11
Ballerup	5	4	1	1	2	2	0	1	3	16
Hvidovre	1	3	2	2	2	0	1	2	2	13
Rødovre	3	3	3	0	0	0	0	0	0	9
Glostrup	7	9	3	0	2	0	1	2	4	24
Brøndbyerne	0	1	3	0	1	0	1	1	0	7
Tåstrup	5	6	0	0	2	1	0	2	2	16
Tornby	4	1	1	3	2	0	0	0	2	11
Helsingør	11	5	3	0	3	3	1	4	4	30
Hørshola	12	6	1	0	2	0	1	0	3	22
Hillerød	14	5	4	0	5	0	1	1	5	30
Helsingør	6	2	0	1	3	1	0	2	3	15
Frederikaaun	9	0	1	0	2	0	0	0	1	12

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist i Medfør af rpl. f 227	Sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesager	I alt
	200.000-500.000	over 500.000			Under 200.000	200.000-500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
Roskilde by		1	0	0	1	1	0	0	0	7
Roskilde herred	16	7	2	2	3	1	1	1	2	33
Køge	5	1	0	0	0	0	0	0	0	6
Nyk. Sjælland	1	1	0	1	0	1	0	1	1	5
Holbek	10	2	0	0	0	1	0	0	0	13
Kalundborg	3	2	1	0	0	0	0	0	0	6
Slagelse	9	3	1	2	1	0	1	1	1	18
Korsør	2	1	0	0	0	0	2	0	0	5
Sorø	0	0	0	0	2	0	0	0	1	2
Ringsted		2	0	0	1	1	0	1	1	9
St. Heddinge	2	0	0	0	0	1	0	0	1	3
Næstved	6	2	1	0	0	0	0	0	0	9
Vordingborg	4	0	0	0	1	0	0	1	0	6
Nyk. Falster	4	0	2	0	1	1	0	0	2	8
Maribo	2	0	0	0	1	1	0	1	1	5
Nakskov	1	0	0	0	3	0	0	0	3	
Rønne	2	1	0	0	0	0	0	4	0	7
Odense	17	8	3	2	8	3	0	4	9	45
Nyborg	1	0	1	0	0	2	0	0	1	4
Svendborg	3	3	0	0	0	0	0	0	0	6
Svendb. herred	4	0	0	0	0	0	0	1	0	5
Rudkøbing	1	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Faaborg	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist i nedfør af rpl. 1 227	Sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesager	I alt
	200.000-500.000	over 500.000			Under 200.000	200.000-500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
Assens	2	2	0	0	0	0	0	1	0	5
Middelfart	5	0	0	0	1	1	0	2	2	9
Værneting udenfor Østr Landsrets kreds	1	1	0	2	3	0	2	2	6	11
I alt	391	191	1 15	29	99	51	36	77	1 13	989
								I alt 263		

Civile 1. instanssager registreret ved Østre Landsret i 1986, fordelt på de byretter, som sagerne skulle være anlagt ved, hvis byretterne var kompetente.

	Økonomisk verdi		Uden økonomisk verdi	Henvist i medfør af rpL. § 227	Sager i ad eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesager	I alt
	200.000-500.000	over 500 000			Under 200.000	200.000-500.000	Over 500.000	Uden økonomisk verdi		
København	163	89	39	7	72	28	18	73	78	489
Frederiksberg	14	7	2	0	0	1	2	0	0	26
Gentofte	15	2	1	0	0	1	1	1	1	26
Lyngby	12	13	2	0	0	0	1	0	1	28
Gladsaxe	7	2	0	0	0	0	1	0	0	10
Ballerup	10	3	1	1	1	2	0	0	1	18
Hvidovre	9	1	0	0	1	0	0	0	1	11
Rødovre	2	1	0	0	1	1	0	1	1	9
Glostrup	5	8	0	0	2	0	0	0	0	15
Brøndbyerne	3	1	0	0	1	0	0	0	1	5
Tåstrup	11	7	1	0	0	0	0	0	0	19
Tårnby	3	1	0	0	0	1	0	0	0	5
Helsingør	12	5	1	0	1	2	0	0	0	21
Hørsholm	15	9	2	0	0	0	0	0	0	26
Hillerød	15	6	3	1	2	0	2	0	0	29
Helsingør	7	1	2	1	3	0	2	2	5	21
Frederikssund	15	2	2	2	2	2	0	0	2	25
Roskilde by	9	1	0	1	0	0	1	0	0	15
Roskilde herred	14	5	0	2	2	2	0	1	0	26

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist 1 nedfør af rpl. 1 227	Sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesa	I alt
	200.000- 500.000	over 500.000			Under 200.000	200.000- 500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
Middelfart	5	0	0	0	0	0	0	0	5	
Værteing udenfor Østre Landar kreds	7	2	1	2	3	1	4	0	4	20
I alt		220	12	22	107	44	39	81	111	1069
								I alt 271		

Civile I. instanssager registreret ved Vestre Landsret i 1985, fordelt på de byretter, som sagerne skulle **være** anlagt ved, hvis byretterne var

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist i medfør af rpl. \ 221	Sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesager	I alt
	00.000-00.000	over 500.000			Under 200.000	200.000-500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
Bredstrup	3	0	0	0	0	0	0	0	-	3
Brønderslev	3	0	0	0	0	0	0	0	-	3
Esbjerg	8	7	3	1	4	2	0	0	-	25
Fjerritslev	3	1	0	0	1	0	0	0	-	5
Fredericia	4	0	3	0	3	1	0	0	-	11
Frederikstavn	0	0	2	1	2	5	4	0	-	14
Grenå	3	1	0	0	5	0	0	2	-	11
Grindsted	5	2	0	3	0	0	0	0	-	10
Graasten	1	1	0	0	0	0	1	0	-	
Haderslev	6	5	1	0	1	1	1	0	-	15
Herning	12	3	1	1	3	0	1	0	-	21
Hjørring	4	t	0	0	2	0	0	0	-	7
Hobro	4	0	1	2	0	0	0	0	-	7
Holstebro	2	0	1	0	0	0	0	0	-	3
Holsted	3	0	0	0	1	0	0	0	-	h
Horsena	6	4	3	0	5	0	0	1	-	19
Kjellerup	2	2	0	0	0	0	0	0	-	t.
Kolding	7	5	0	0	6	0	0	0	-	18
Lemvig	0	2	1	0	2	0	0	1	-	6
Mariager	2	1	0	0	2	0	0	1	-	6

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist 1 nedfør af rpl. 1 227	Sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Herar skattesager	I alt
	200.000-500.000	over 500.000			Under . 200.000	200.000 500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
Nibe	4	2	0	0	0	0	0	0	-	6
Nyk.Mors	0	1	2	0	0	0	0	0		3
Randers	10	5	2	0	2	0	0	1		20
Ribe	7	1	1	0	0	0	0	0	=	9
Ringkøbing	3	4	3	0	0	0	0	0		10
Rødding	2	0	0	0	0	0	0	0		2
Silkeborg	7	5	4	1	2	0	0	0		19
Skanderborg	5	1	1	0	7	1	0	0		15
Skive	3	4	1	0	3	0	0	0		11
Skjern	2	0	0	0	0	0	0	0		2
Struer	5	0	1	1	0	0	0	0		7
Søby	1	2	1	0	0	0	0	0		4
Sønderborg	3	2	2	1	5	0	0	0		13
Terndrup	1	1	0	0	0	0	0	0		2
Thisted	2	2	2	1	2	0	0	0		9
Tønder	4	1	1	0	2	0	0	0		8
Varde		0	0	0	2	0	0	0		3
Vejle	9	3	2	1	1	0	0	0		16
Viborg	8	8	5	2	7	2	0	0		32
Åbenrå	4	2	0	0	0	0	0	0		6
Aalborg	14	3	8	0	11	0	0	0		36
Århus	49	24	10	5	7	5	1	0		101
Værneting udenfor Vestre Land: re ts kredt	2	0	0	0	0	0	0	0		2
I alt	224	106	62	20	88	17	8	6	1 14	531

Civile 1. instanssager registreret ved Vestre Landsret i 1986, fordelt på de byretter, som sakterne skulle være anlagt ved, hvis byretterne var kompetente.

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist i medfør af rpl. { 227	Sager mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesager	I alt
	200.000-500.000	over 500.000			Under 200.000	200.000-500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
Brædstrup	1	1	0	0	2	0	0	0	2	
Esbjerg	15	3	0	0	0	1	0	2	1	21
Fjerritslev	3	3	0	0	0	0	0	0	0	6
Fredericia	6	3	0	0	0	0	0	0	0	9
Frederikshavn	5	5	1	1	1	0	1	2	2	16
Grenå	B	0	1	1	1	0	0	0	1	11
Grindsted		0	0	0	0	1	1	2	2	8
Gråsten	1	0	0	1	1	0	0	0	1	3
Haderslev	k	1	0	0	2	0	0	0	2	7
Herning	16	4	1	1	1	0	1	2	2	28
Hjørring	11	2	0	0	3	0	0	0	3	16
Hobro	3	0	0	0	5	0	1	0	6	9
Holstebro		2	1	1	0	0	0	0	0	8
Holsted	6	1	0	0	7	0	0	0	7	14
Horsens	13	3	0	0	5	1	0	0	6	22
Kjellerup	1	2	0	0	1	0	0	0	1	
Kolding	16	9	0	1	7	0	1	0	8	34
Lemvig	3	1	0	0	2	0	1	0	3	7
Hårager	2	0	0	0	1	0	0	0	1	3
Nibe	3	0	0	0	2	0	0	0	2	5

	Økonomisk værdi		Uden økonomisk værdi	Henvist i medfør af rpl. 1 227	Sager' mod eller anlagt af den offentlige forvaltning				Heraf skattesager	I alt
	200.000-500.000	over 500.000			Under 200.000	200.000-500.000	Over 500.000	Uden økonomisk værdi		
	Nyk.Mors	2			3	0	1	2		
Randera	15	4	2	2	4	0	1	0	5	28
Ribe	2	0	0	2	2	0	0	0	1	6
Ringkøbing	4	0	0	0	0	0	0	2	0	6
Rødning	4	1	0	0	0	0	0	0	0	5
Silkeborg	14	2	0	1	8	0	1	1	9	27
Skanderborg	3	3	0	0	3	0	0	2	3	11
Skive	5	4	0	1	2	0	0	3	1	15
Skjern	1	2	0	0	0	0	0	1	1	4
Struer	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Sæby	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Sønderborg	1	5	0	1	1	0	1	1	1	10
Terndrup	1	4	0	0	0	0	0	0	0	5
Thlsted	4	0	0	0	2	1	0	0	3	7
Tønder	6	2	0	0	0	1	1	1	3	11
Varde	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vejle	12	4	0	0	2	0	2	0	4	20
Viborg	8	2	0	0	4	1	0	2	5	17
Abenrå	1	0	0	0	3	1	0	1	4	6
Aalborg	22	8	4	2	7	1	0	1	8	45
Århus	51	21	6	2	31	24	4	1	56	140
Værneting udenfor Væstre Landskreds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I alt	294	105	16	18	112	32	16	28	156	621
							I alt	188		

**Tidsforbruget efter sagstyper ved domsforhandlinger
i Østre Landsret i 1981 og 1987.**

1. Domsforhandlinger

februar-december 1981

		Antal sager	Antal retsdage	Retsdage pr. sag	Andel af tid til domsfor- hand- ling i %
Civile	1. instanssager	720	665 ,5	0,9	30,9
	ankesagar	862	438	0,5	20,4
Kriminelle	nævningesager	56	126	2,3	5,9
	domsmandssager	1150	645	0,6	30,0
	politisager	720	279	0,4	12,8
la it		3.508	2.153 ,5		100,0

Domsforhandlinger

oktober 1986 - september 1987

		Antal sager	Antal retsdage	Retsdage pr. sag	Andel af tid til domsfor- hand- ling i %
Civile	1. instanssager	572	593	1,0	25,1
	ankesager	1.029	699	0,7	29,5
Kriminelle	naevningesager	48	149	3,1	6,3
	domsmandssager	1.111	734	0,7	31,0
	<u>politisager</u>	<u>457</u>	<u>192</u>	0,4	<u>8,1</u>
la it		3.217	2.367		100,0

Tidsforbruget efter sagstyper ved døits for handlinger
i Vestre Landsret i 1983 og 1987.

1. Domsforhandlinger 1983		Andel af afsat tid til domsforhandling i %
Civile	1. instanssager	30,4
	ankesager	41,0
Kriminelle	nævningesager	1,6
	domsmandssager	19,2
	politisager	7,8
2. Domsforhandlinger oktober 1986 - september 1987		Andel af afsat tid til domsforhandling i %
Civile sager		65,6
Kriminelle sager		34,4

Udviklingen i sagsantallet ved Højesteret.

	Indkommet	Afgjort ved døm eller kendelse	Hævet	Restance ved per io dens be- gynde løse og udløb	
<u>Civile sager</u>					
1966-70 gennemsnitligt	193	114	63	138	190
1971-75 " "	262	163	97	190	199
1976-80 " "	307	180	111	199	277
1981-85 " "	408	235	125	277	503
1986 " "	321	254	141	503	429
1987	301	220	124	429	386

Straffesager

1966-70 gennemsnitligt	62	55	7	11	12
1971-75	57	52	5	12	11
1976-80	65	60	4	11	13
1981-85	81	73	6	13	17
1986	64	60	6	17	15
1987	99	89	8	15	17

Restancens fordeling på årgange ved udgangen af året:

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
1977	2						
1978	5	2	1	-	-	-	-
1979	15	7	3	1	-	-	-
1980	69	18	12	2	1	1	-
1981	269	124	41	12	8	2	-
1982	-	271	158	55	16	6	2
1983	-	-	238	137	43	14	6
1984	-	-	-	261	131	51	17
1985	-	-	-	-	304	151	62
1986	-	-	-	-	-	204	105
1987	-	-	-	-	-	-	194
	360	422	453	468	503	429	386

Øversigt over anvendelsen af sagkyndige do-ere efter retsplejelovens § 18 a - d.

Retsplejerådet har anmodet samtlige 71 civilretter uden for Sø- og Handelsrettens område om oplysning, om i hvor mange civile sager retten i 1986 har anvendt sagkyndige dommere i henholdsvis søsager efter retsplejelovens § 18 a, handels-sager efter § 18 b, sager om kollektive afskedigelser efter § 18 c og konkurssager efter § 18 d.

Det fremgår af besvarelsene, at 18 retter har anvendt sagkyndige dommere således:

	§ 18 a	§ 18 b	§ 18 c	§ 18 d	I alt
Retten i Korsør	1	-	-	-	1
Retten i Rønne	2	-	-	-	2
Retten i Odense	1	-	-	-	1
Retten i Rudkøbing	5	-	-	-	5
Retten i Gråsten	1	-	-	-	1
Retten i Åbenrå	1	-	-	-	1
Retten i Tønder	1	-	-	-	1
Retten i Esbjerg	9	-	-	-	9
Civilretten i Vejle	1	-	-	-	1
Civilretten i Kolding	1	-	-	-	1
Civilretten i Fredericia	2	-	-	-	2
Retten i Lemvig	3	-	1	-	4
Retten i Århus	1	-	1	-	2
Retten i Grenå	4	-	-	-	4
Retten i Mariager	1	-	-	-	1
Retten i Skive	1	-	-	-	1
Retten i Aalborg	4	-	-	-	4
Civilretten i Frederikshavn	18	1	-	-	19
<u>I alt</u>	<u>57</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>0</u>	<u>60</u>

Langt den overvejende del af søsagerne efter § 18 a er søfor-klaringer.

Østre Landsret har i 1986 anvendt sagkyndige dommere i 4 søsager efter retsplejelovens § 18 a og Vestre Landsret i 2 søsager. Der er ikke anvendt sagkyndige efter retsplejelovens § 18 b, c og d.

Justitsministeriets 3. instansbevillinger.**I. Journalkort 1978-84:****Dom , kendelser og beslutninger**

	Ansøgninger	Bevillinger
1978	163	15
1979	173	16
1980	216	22
1981	204	19
1982	198	18
1983	284	18
1984	216	7

II. Sager 1985-87;**Domme (S 371)**

	Ansøgninger	Bevillinger
1985	180	8
1986	148	12
1987	184	6

Kendelser og beslutninger (S 392)

	Ansøgninger	Bevillinger
1985	47	0
1986	29	3
1987	52	1

